

И/119661 (039)

І Л Ь Л Я Г У Р С К І

Н О В Ы Г О Р А Д

П ' Е С А

*Дзвон
Лілі*

1

6a

ИИ//119661(039)

2-й прил. рн.

І Л Ь Л Я Г У Р С К І

Не влітається
до дому

228594

Н О В Ы Г О Р А Д

П' Е С А Ё 4 К Р У Г А Х

Б. 45601

19 6 33 р.
VIV

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА БЕЛАРУСІ
Л І М 1 9 3 3 М Е Н С К

ба

Нацыянальная бібліятэка Беларусі

Тэхрэд АБРАМАВА
Здана ў друк 25/X-32 г.
Паплісана да друку 3/1-32 г.
Набрама брыгадай НЯЧАЕВА
Адк. кар. друк. З. Варатынская

Заказ № 2886

2.000 экз. (4 арк.)

Уп. Галоўлітбелу №а 1114

Друкарня імя Сталіна

094
ПОЛУЧЕНО
У.І. ЛЕНИНА
5 ССР

2020

П'еса пастаўлена Беларускім дзяр-
жаўным тэатрам рабочай моладзі
(БелдзяржТРАМ'ам), Беларускім дзяр-
жаўным колгасным тэатрам і Дзяр-
жаўным польскім тэатрам УССР імя
Н. А. Скрыпніка.

і. Гурскі
Новы горад

ДЗЕЙНЫЯ АСОБЫ

Віхура Арцём—нач. работ на пабудове электрастанцыі, стары бальшавік, каля 55 год.

Беразоўскі Ніл Максімавіч—галоўны інжынер, 54 гады.

Беразоўская Тацяна—яго жонка, каля 50 год.

Беразоўскі Сяргей—іх сын, белы эмігрант, прыехаў у СССР, як ангельскі інжынер, пад прозьвішчам Тэйлор Джэк.

Беразоўскі Вадзім—іх сын, студэнт, прыехаў на практыку, 20 год.

Дубовік Тарас—сакратар парткалектыву, каля 35 год.

Альховы Андрэй—манцёр, сакратар камсамольскае ячэйкі, працуе бэтоншчыкам

Відук—старшыня рабачому.

Кімаў Арсень—малады інжынер камсамалец.

Уэльс Горальд—ангельскі інжынер.

Скакун Хведзька—бэтоншчык, п'яніца, прагульшчык.

Гануля—яго жонка.

Верас—стары рабочы, клэдчык.

Гніда—чорнарабочы, былы бандыт. Сапраўднае прозьвішча Жыгалка.

Хрушч—плотнік, працуе чорнарабочым.

Хмара Адам—дзясятнік.

Смык Сымонка—былы бяспрытульнік, працуе бэтоншчыкам. Сапраўднае прозьвішча Скрыпка.

Марына—студэнтка, практыкантка.

Параска—работніца.

Зьвягіна—загадчыца клюбам.

Размазьня—паштальён.

Лявон—стары дзед, вартаўнік.

Яшка—піонер.

Цігр

Міцька } бяспрытульнікі.

Рахункавод.

Машыністка.

Рабочыя, работніцы, камсамольцы.

Круг першы

Кватэра Віхуры. Шафа, этажэрка з кніжкамі. На
стале раскіданы чарцяжы, газеты, часопісы. Пор-
трат Леніна. На канапе сьпіць Віхура.

1. Будзем знаёмы

Смык (*ідзе, крадучыся, з фанарыкам, адварнуўшыся*). Ты,

Цігр, будзеш на пасьце... а вы, братва, на опэрацыю.
(*Бяспрытульнікі рассыпаліся па пакою, чуцен стук*).

Міцька. Ну ты, зануда!

Цігр (*выбірае з-за дзвярэй*). Маўчы, гад, а то дух вон
кішкі на тэлефвон...

Смык. Ш-шал (*Чытае*). Капітал.

Міцька. Дзе?

Смык (*паказвае*). Во!

Міцька (*схваціў кніжку*). Карл Маркс. (*Пераліствае*). Ні-
якага капіталу ў наліччы не аказалася...

Смык (*водзіць фанарыкам*). Ну і кніжак, ядзяць це мухі...

Цігр. І больш ні хрэна...

Міцька. Што?

Цігр (*навеў фанарыкам на боты*). Стоп!

Міцька (*хапае боты*). Глянь, якая комбінацыя... (*паказвае
хвіну, праз дзірку ў боце*), з нашае опэрацыі,

Цігр. Бяры.

Смык (*паглядзеў*). Барахло.

Цігр (*са злосьцю кідае*). Ну і опэрацыя?

Віхура (*ускочыў, запальвае лямпу. Цігр накідваецца на
яю*). Зладзеі! (*Вывернуўся, схваціў бот, прылядаецца*).

А-а, шпана!..

Цігр (выхватвае фінку). Коцай!
Віхура. Як коцну! (Замахнуўся ботам).
Цігр (кідаецца на Віхуру). Пад дзевятае...
Віхура. Басота! (Моцна сьціснуў руку).
Цігр (крывіцца). О-ой! (Выпускае фінку).
Смык (усьміхаючыся). Якая сіла... ну і сілішча. (Паўза).
А сіла сілу паважае.
Віхура (падняў фінку, кідае). Вазьмі!
Смык (хватае). Што?
Віхура (усьміхаючыся). Ня бойся.
Цігр (узяў фінку, злосна паглядзеў). Ну, шчасьце тваё, што
не раззлаваў мяне. (Пайшоў).
Віхура (сьмяецца). Маё шчасьце?!
Смык. Братва! — а ён нічога стары. Каб даў крыху пашамаць,
тады свой у доску.
Віхура (адзяе боты). Калі ёсьць што?
Міцька. Адны мышыныя абгрызкі... у наліччы аказаліся.
(Сьмех).
Смык. То дай закурыць.
Віхура (дастае махорку). Гэта можна. (Усе закурваюць).
А вось паесьці... (Стукае). Суседка.
Смык. Ты, слыш, кінь, бачым ядроўна вош, што ад шчыра
сэрца гасьцей прымаеш... (Падыходзіць). Будзем знаёмы.
Віхура (усьміхаючыся). Давай, пазнаёмімся. (Вітаецца).
Смык. Смыкам празываюць мяне, ядзяць-це мухі (паглядзеў
на кнігі) з камарамі. (Паўза). Па соцыяльнаму... бацька
мой, Сенька Грач блатны.
Віхура. А мяне Віхурай...
Смык. Будзем прыцелямі.
Віхура (дае кніжку). У знак нашае дружбы.
Смык (скрывіўся, неахвотна бярэ). Дзякую. (Чытае). Ле-
нін, „Задачы саюзу моладзі“.
Міцька (фыркнуў). Нішто сабе опэрацыя!
Смык (разглядае царцяжы). Гм... Ядзяць-це мухі... Да чаго
дадумаліся... На балоце...
Віхура (у захапленні). Хутка каюк балоту... Праз годзік-
два тут будзе новы горад.
Міцька. Новы горад? Навошта? (Паўза). Не, не чапай ба-
лота!

Віхура. Што-о? Не чапаць балота? *(Пауза)*. Э-эх, ты, галава садовая! *(Пауза)*. Як гэта: „не чапай балота!“, калі ў ім худоба гразьне... а часамі нават і чалавек, што з дарогі збіўся.

Смык *(зусім ня слухае, разглядае чарцяжы)*. Тут, значыцца будзе закладзены новы горад?

Віхура *(паказвае)*. Ага. *(Пауза)*. А гэта, электрастанцыя. Тут палатно чыгункі.

Смык *(паглядзеў хітра)*. Ня выйдзе!

Віхура. Чаму?

Смык. Таму. *(Паказвае на галаву)*. Чардак патрэбен... як і ў нашай справе.

Віхура. А хіба?

Смык. Тэхніку трэба ведаць.

Міцька. Во-во!

Віхура. Аўладаю.

Міцька. Ботаў людзкіх ня маеш, ня то што інжынэрам быць... *(Фыркнуў)*. Ну і опэрацыя!? *(Пайшлі сьпяваючы)*:

Памру я, памру я, пахаваюць мяне,
І ніхто не пазнае, дзе магіла мая.
І ніхто не пазнае і ніхто ня прыдзе,
Толькі познаю ночкай, салавей прапяе.

Віхура *(увесь час ходзіць, застанавіўся)*. Эх, рабяткі, рабяткі... залаты чарназём. Буйныя галовушкі... ім усё ніпачом.

2. Музыка нашых дзён

На поўным ходзе будаўніцтва электрастанцыі. Працуюць бэтонамяшалкі, пад'ёмнік. Кругом рабочыя, нібы мураўі, абляпілі рыштаваньні.

Віхура *(падумаючыся на рыштаваньні)*. Як добра жыць у нашы дні, дні творчае кіпучае работы!

Дубовік *(радасна)*. Вось яна, музыка нашых дзён. Любата!

Альховы *(бадзёра)*. Хочацца жыць і тварыць!

Дубовік *(у захвапленьні)*. Сярод балот, лясоў, імшараў, расьце новы горад, горад на балоце.

Віхура. Электрыка да зарэзу патрэбна. На сіўцы, ці буланым далёка не заедзеш. *(Пауза)*. Ды што сіўка, ці буланы, пар на што сіла, ды то перад электрыкай не ўстаіць... *(Пауза)*. Э-эх, хутчэй-бы электрычны плуг, цягнік, тады...

Альховы (*перарывае*). Тады, застогне дрыгва, зарунее жыта на полі.

Віхура. Падналяжам, рабятушкі, ды паднацісьнем!

Смык (*увайшоўшы*). Здарова, малайцы!

Альховы. Здароў.

Смык. Курыць маеш?

Альховы. Няма.

Смык. Ну і будаўнікі, хрэн вам у вочы. Без табакі, што бяз рук ці без штаноў на вясельлі.

Рабочыя цягнуць на рыштаванні двухтаўровую бэльку.

Галасы.—Раз! Два! Возьмем!

— Раз! Два! Дружна!

— Раз! Два! Яшчэ разок!

Віхура (*дапамагаючы*). Падналяжам, рабятушкі, (*усе*) ды паднацісьнем!

Верас (*зверху*). Цэглы!

Хрушч. Даю! (*Пускае ўверх пад'ёмнік*). Мэрыканізацыя!? Хі-хі-хі.

Смык (*глядзіць уверх*). Іш ты, ядзяць це мухі, да чаго дадумаліся...

Хрушч (*да Смыка*). А як пабудуюць станцыю, тады ўсё будуць рабіць ляктрычнасьцю: араць, малаціць, кароў даць, куранят выводзіць...

Гніда (*перарывае*). Мож і дзяцей пладзіць... Хе-хе-хе.

Смык. Які хлюст... (*Пауза*). А сам знацца рукі ў брукі і на спацыр...

Хрушч. Ну і язычок, ядзяць це...

Смык (*да Гніды*). Хаця варта было-б, такіх, як ты, у адстаўку...

Гніда (*абурана*). Чаму?

Смык (*хітра*). А таму, што: іх ня сеюць і ня жнуць, яны самі родзяцца...

Гніда. Гэта значыцца, хто?

Смык. Яны самыя... дурні.

Гніда. Ах ты вашапруд! (*Кінуўся біць, Смык уцякае*).

Верас (*зверху*). Эй, хто там, сьцеражыся!

Гніда (*адскочыў*). Падушыцеся! Тэмпы... ліха матары.

Верас. Цэманту! Гніда, галубе, не затрымлівай.
 Гніда (падае). Усё адно, як у прорву.
 Беразоўскі (увайшоўшы). Ну што вы, што вы, нельга-ж
 гэтак, дарагуша. (Разглядае). Пясочку трэба падсыпаць,
 а то цэманту навалілі. (Падсыпае пясок).
 Верас (зверху). Таварыш Беразоўскі!
 Беразоўскі (пускае ўверх чарпак з цэмантам). Падна-
 ляжам, рабятуські, ды паднацісьнем!
 Хрушч (да Беразоўскага). Калі-ж сілы не хапае (Хітра).
 Можна сказаць ні хлеба, ні табакі...
 Беразоўскі. Вам хлеба не хапае?
 Хрушч. Хапае. (Хітра). Вось толькі табакі...
 Беразоўскі. З табакай цяжкавата. (Дае папяросу).
 Хрушч (горда). Сваю махру маю, на сала выменяў.
 Смык (лоўка падварнуўся, узяў папяросу). Разьмерсі, тваю
 мерсі. (Зацягнуўся). Нічога тутунь, ядзяць це мужі...
 Беразоўскі (здзіўлена глядзіць). Вам што, малады
 чалавек?
 Смык (смакуе). Крымскі?
 Гніда (хітра да Беразоўскага). Цягаецца тут розная шваль...
 Альховы (падыходзячы). Ня шваль, а будучая зьмена роз-
 най швалі... (Да Смыка). Так, Сымонка...
 Гніда (да Альховага). Ня вякай!
 Альховы (да Гніды). Ягомасьці хутка заткнем горла...
 (Да Ганулі, жартуючы). Так Ганулька...
 Гануля. Эт, гэты Андрэй... А яшчэ сакратар кэ-сэ-мэ.
 (Вьрываецца). Андрэй!—ня дурэй, хвартух падзярэш; мне
 татулька купіў, каб Хвядзюлька любіў...
 Альховы. Дзе-ж твой Хвездзька сёньня?
 Гніда. А ты сачком, ці што?! (Падыходзіць). Ты Хвездзьку
 не чапай. (Пауза). Ён, можна сказаць, усю рэвалюцыю
 на сабе рынес...
 Галасы (зверху).—Цэманту!
 —Цэглы!
 Гніда. Ма-хор-кі!
 Хрушч. Мы-ла!
 Відук (да Хрушча). Эх і стукнуў-бы я табе ў рыла!
 Гніда. Зачыні плявацельніцу, прафсаюз!
 Хрушч (да Відука). Я-це стукну!

Гніда. Калі грошы будуць?

Відук. У сераду.

Хрушч. У сераду!? (Пауза). Я, можна сказаць, дэкаду ня емшы...

Гніда. Дый у міне, можна сказаць, другі тыдзень нічога ў роце ня было... Хіба толькі вобла. (Ідзе Віхура).

Віхура (злосна). Таварышы!—Ня час бузіць.

Верас. Ня добра, хлопцы... ой як кепска. (Пауза). Рабіць трэба.

Гніда. Бузіць... Гані махорачку, начбуд! (Усе бягуць да Віхуры).

Галасы (зверху). Даёш цьвікі!

Голас (знізу). Бяз цьвікоў крыі!

Голас (зверху). Як жа!

Голас (знізу). Матам!

Галасы (зверху).—Цэманту!

— Цэглы!

Галасы (знізу)—Махоркі!

— Мясал

— Ма-хор-кі!

Гніда. Даволі кровушку нашу піць!.. (Да ўсіх). Брацішкі, за што бароліся?! За што кроў пралівалі?! (Разрывае кашулю). За махорку!.. (Глядзіць, якое зрабіў уражаньне). Можна сказаць, брацішачкі, тыдзень... болей... месяц махоркі ў вочы ня бачыў. (Смык лоўка падкрадваецца, выцягвае ў яго з кішэні махорку), смага (хватаецца за горла), душу разьдзірае.

3. Куры, братва, наб дома ня журыліся

Гніда (хватае Віхуру). А ну... ідры тваю!

Хрушч. У штаб Духоніна!

Гніда. Давай тэлеграму ў нябесны саўнарком!

Галасы—Душы!

— Ламі!

— Крышы!

Гніда (схваціў кол). А-амба! (Гікнуў і кінуўся да Віхуры).

Даві другога, а не—цябе!

Віхура (падцяў руку, да Гніды). Шго ты сабе думаеш?

(Паўза). Няўжо табе не абрыдла, як сьвіньні, пад пла-там валяцца?...

Хрушч. Коцай! *(Выхваціў з-за халявы нож)*. Пёрышкам яго!
Смык *(юркнуў у сярэдзіну)*. Куры братва, каб дома ня
журыліся!

Гніда. Амба! Досыць зьдзекавацца, з нас, пролетарыяту!..
Хрушч. Эгы: круцяць, муцяць, мэнчаць, а народ енчыць...
можна сказаць.

Смык *(падняўся ўверх)*. А ну налятай, у каго совесьці няма.
*(Падняў уверх асьмушку махоркі, усе кідаюцца закур-
ваць. Мітусякіна)*.

Верас. Разышлася дзікая арда!

Альховы. Разгулялася!

Дубовік. Разбушавалася!

Хрушч *(засьпяваў)*.

Хлебам кармілі дзяўчонкі мяня,
Парні снабжалі ма-хор-кай.

Смык. Прарвала! У, гніда!

Гніда. Я.

Смык *(зласьліва)*. Не да цябе п'юць...

Гніда. Я, Гніда, чаго ты хочаш ад мяне.... *Паўза*. Махо-
рачкі даў. Міне, можна сказаць, савецкі дохтур на су-
хоты прапісаў... *(Ідзе да яго)*.

Смык *(сьмела)*. Ты ня Гніда... ты сапраўдная вош на савец-
куй арганізьмі.

Усе.—Ах-ха-ха!

— Ох-хо-хо!

Галасы. Гніда—вош!

— Вош на савецкуй арганізьмі!

Гніда *(кідаецца біць)*. Ды я табе, сукінаму сыну, нюхаўку
расквашу!

Смык *(уцякаючы)*. Вош—гідра рэволюцыі.

Дубовік. Да-а. Вош у грамадзянскую дубы валіла.

Гніда *(крычыць)*. Братцы!—дык гэта-ж мая махорка. *(Хрушч
лезе ў кішэню, дастае махорку, Гніда гэтым часам
адбірае недакураныя цыгаркі, сыпле ў капшук)*.

Смык *(выхватвае капшук)*. Братва!—дык гэта-ж мае цёткі
Насты, баранавае машонкі капшук. Бандыты зарэзалі.

Гніда *(замахнуў кулаком, потым безнадзейна апусьціў)*.

Бяры! куры! На яшчэ. *(Дае махорку)*. Бяры, шкура!

Хрушч *(замахнуў калом)* Г-ах! *(Смык адскочыў)*.

Гніда (*выхваціў кол, кінуў*) Табе-б скрыпку, Сымонка...
(*Пауза*) Бацька комісарам быў, першую скрыпку граў...
(*У бок*). Але... музыка гэта казытала, от так (*душыць сябе*), к-кх... к-кх...

Смык (*заміраў вачыма*). Э-эх, каб мне скрыпку...

Хрушч (*у бок*). О, не! Чортава насеньне... скрыпку яму.

Віхура (*спакойна*). Да-а... Кім былі, тым і засталіся...
але аб гэтым у другі раз. (*Пауза*). Гарбатага магіла спра-
віць... (*Цьвёрда*). Гайда, на рыштаваньні!

Хруш. Толькі ня хочацца рук смуродзіць...

Віхура. Рукі кароткія!

Гніда. А калі што?

Смык. Паспрабуй: сабаку сабачая сьмерць...

Беразоўскі. І ня брыдка... эх, вы, гаспадары. Праз месяц
ангельская інжынэрыя машыны прывязе. (*Паглядзеў уверх*)
А ў нас работы цьма-цьмушчая.

Дубовік. Хопіць чухацца. Гайда! (*Пайшоў, а за ім частка
рабочых*).

Гніда. Э-эх і сьвіснуў-бы я па гэтай першай скрыпцы.
(*Перадразьніваючы*). Гайда!?

Смык. Грозен рак, ды ззаду вочы...

Беразоўскі (*да Гніды*). Ня будзь дзіваком, блазан!

Віхура. А хто ня пойдзе, то цацкацца ня станем.

Галасы (*застаўшыся*). Што пужаць!

— Мы не кулак!

— Мы рабочыя!

Смык. Ты, Гніда, відаць панскага бізуна захацеў?

Гніда (*да Віхуры*). А хто ня пойдзе, то, значыцца, за ва-
роты? І грошы знойдуцца?

Віхура (*цьвёрда*). Значыцца, за вароты. Так, і грошы зной-
дуцца.

Гніда. А ў міне, можна сказаць, баляць зубы...

Смык. Трэба разьбіць губы, спусьціць кроў, тады пера-
стануць балець... (*Сьмех*).

Хрушч. Халера, ня быў-бы той Смык, усё на скрыпцы над-
цінае...

Гніда (*да Смыка*). Кажаш, кроў спусьціць?

Смык. Эгы: дурную...

Галасы (зверху). Цэмант!
Рабочы (знізу). Ёсьць!

Гніда і Хрушч неахвотна ўзяліся за работу. Заста-
ліся: Віхура, Беразоўскі і Смык.

4. З кім павядзешся, ад таго і набярэшся

Віхура. Дык вось што, Сымонка, ідучы дарогай ніколі не глядзі ўгару, хоць нічога ня знойдзеш, але нічога і ня згубіш...

Смык (падумаўшы). Добра таго біць, хто кажа не баліць...
Віхура (хітра). Тым, хто хістаецца, то ўправа, то ўлева, заўсёды на мардасах пападае... таму і баліць.

Смык (балюча). Ніколі я ня хістаўся... Крыху...
Віхура (перарывае). Зазнаўся... Па крывой дарозе пайшоў...

А з кім павядзешся, ад таго і набярэшся.
Беразоўскі (да Віхуры, усміхаючыся). Кажуць, што ў шпаны атаманам быў.

Смык (нэрвова). Што-ж тут сьмешнага...

Віхура (спакойна). Сьмеху баіцца той, хто нічога не баіцца...

Беразоўскі (падыходзячы). Ты краў?

Смык (кусая губу). Краў.

Віхура. Да мяне на опэрацыю прыходзілі.

Беразоўскі. Ноччу?

Смык (холодна). Раніцою. Там і пазнаёміліся. (Паўза). Да-ведаўся, што Віхура свой у доску.

Беразоўскі. Добрае знаёмства?

Віхура. Дык як, будзем будаваць, ці разбураць?

Смык. Як гэта разбураць!

Віхура (рад). Правільна! Пабудуем новы горад, магутны такі, прыгожы. (Паўза). Утром нос Пілсудчыкам, Пуанкарэ, Брыанам...

Смык (перарывае). Слыш! Арцём! І Кауцкаму з другога інтэрнацыяналу па зубох...

Беразоўскі. Кауцкаму?

Смык (паказвае на Віхуру). У яго, слыш, зьялізіў, прачытаў... (Паўза). Бяззубы, стары, а шамкае... (Да Беразоўскага). Чаго ты здзівіўся? Мы з ім (паказвае на Віхуру), больш году знаёмы... Вось ключы (дастае

зв'язку), а гэта ад яго кватэры... (Дае Віхуру). Усё перачытаў, вядома, гадзічны стаж... (Сьмяецца). Часты госьць, урэшце гаспадарыць... (Закасвае рукавы).

Віхура (вельмі рад). Выдайце яму спэцадзезу і гайда.

Беразоўскі (сьмяецца). Яшчэ зьлямзіць ды да Кауцкага?!

Смык (да Беразоўскага). Слыш, ты што-ж, ядрона вош... жартуеш. Кауцкі за гэты час на Марксе выспаўся...

Беразоўскі (рагоча). І Маркса чытаў?

Смык. Што Маркс. На Маркса надзейся, ды і Леніна чытай.

(Пауза). Чытаў, усе, слыш, яго кнігі, зубы паламаў чытаўшы і ні хрэна не разабраўся... Мудры стары!

(Пауза). Прышоў да выніку, што трэба ісьці працаваць, бо калі папрацуеш, дык і Маркса і Леніна адчуеш, а з імі ды з Вісарыонавічам у бой ісьці куды лягчэй.

Беразоўскі. З кім?

Смык. Сталіным.

Беразоўскі. Ага. Тады, гайда.

Смык (ідучы). Гайда! (Ідучы). Будуй пролетары! Будуючы новыя гарады, выхоўвай новага чалавека... Сказаў Віхура, сын ткача, сам токар па мэталю.

Віхура (падышоў да тэлефону). Дайце контору. Контора? Хмара прыехаў? Не-е. (Вешае трубку). Гм... Пашлі дурнога, а за ім другога...

5. Нешта цэнтра піша

Размазьня (ідзе наперад, ноі цягнуць назад). Таварыш Віхура—нешта цэнтра піша. (Дае тэлеграму).

Віхура (чытае). Пятнаццатага нарада ВЭ-ЭС-ЭН-ХА будаўніцтва. Тчк."

Размазьня. Нарада... Зноў камандыровачка, зноў авансікі. Э-эх, плачуць народныя грошыкі!.. (Пауза). Па нашым паштовым ведамсьцьве, ніякіх табе авансікаў, ніякае табе камандыровачкі... (Пауза). Сыцылізм не пабудуеш на нарадах ды паседжаньнях... не-е. Хе-хе-хе!

Віхура (нібы між іншым). А лёкайская група, да сацыялізму тупа...

Размазьня. Тупа, тупа, як бабін пуп...

Віхура. Што?

Размазьня (*дробенька сьмяецца*). Ды так, нічога. Хі-хі-хі.
Віхура (*разважаючы*). Пятнаццатага, а сёньня дваццаць

другое...

Размазьня (*хітра*). Шкодніцтва!?

Віхура. Дзе?

Размазьня (*трусьліва*). У вашым ВЕ-СЕ-ЕН-ХА.

Віхура. Чаму?

Размазьня. А таму, што трэба было напісаць урадавая, ці пасеўная; такія, значыцца, наша ведамства не затрымлівае, патаму, уне ўсякае чаргі... І то, іншы раз бывае, значыцца, спозьніцца дні на два-тры, але-ж усё такі, значыцца, не на столькі...

Віхура. Значыцца, значыцца, а калі-ж ацеліцца... ваша ведамства.

Размазьня. Наша ведамства, самае акуратнае...

Віхура (*перарывае*). Акуратнае?!

Размазьня (*жартуючы*). Эгы. Значыцца, мог-бы зусім ня прыносіць і што-б ты мне зрабіў. Падумаеш, начальства! Многа вас, значыцца, разьвялося. (*Пайшоў, насустрэч яму ідзе Хмара*).

6. Хто з нас бальшавік

Хмара (*чуць трымаецца на нагах, сьпявае*):

„Не-е для мяне прышла вясна“...

Віхура (*сьмяецца*). Не для цябе вясна, то для каго?

Хмара (*ікае*). Для каго? (*Пауза*). Для розных там комісараў... (*Крычыць*). А для мяня, кажучы па-беларуску: ванючая, сьмярдзючая восень... (*Пауза*). Аплявалі Расею... (*Адрыжка*). Прыедзеш у Беларусь—беларусі-зуйся, у Украіну—украінізуйся, у Арменію... (*Падцягвае штаны*). Ой жывот... расстройства. (*Ікае*). Усё ад гэтай воблы... ці, як там па вашаму, тараноў, ці што.

Віхура. Што ты чаўнеш?

Хмара. Хачу гаварыць на том языке, на яком гаворыў Ленін... (*Падцягвае ўверх галаву, аглядаецца*). А-а, гэта ты, чалавек у футляры... Хіба ты бальшавік?—не. Ты фанатык... Ты чыноўнік ад комунізму... О, ты далёка пойдзеш!

Віхура. Ну, а ты хто?

Хмара. Жывы чалавек. (Сьпявае):

Колькі лет, кароўкі нет
Маслом адрыгаецца...

Віхура (усьміхаецца). Відаць.

Хмара. Што ты бачыш?

Віхура. Адрыжку...

Хмара. Дурань ты! Адрыжка... Ты маёй падэшвы (паднімае бот), якая стапталася, ня варт... Я цябе купваю і прадам... (Падыходзіць Беразоўскі). Разумееш, у рэканструкцыйны перыяд, патрэбны жывыя людзі... (Да Беразоўскага). Правільна!

Беразоўскі. Гледзячы што?

Хмара. Патрэбны жывыя людзі?

Беразоўскі. Патрэбны.

Хмара. Вось, бачыш, што кажа адукаваны чалавек.

Віхура. Усё-ж, з чым ты прыехаў?

Хмара. Хіба ты бальшавік?.. (Сьпявае):

Чым ты, мілы, задаешся —
Ты-ж ні к чорту не гадзішся...

Віхура. Пытаю, што прывёз?

Хмара (зусім ня слухаючы, да Беразоўскага). Хто з нас бальшавік?

Беразоўскі (нэрвуецца). Па-мойму вы... вы не бальшавік.

Хмара (абурана). У белая сволач!

Беразоўскі (пакнуўся). Мяне?..

Хмара. Так, так. (Дастае кандыдацкую картку). Глядзі, прахвост, гадзічны кандыдацкі стаж... (Падыходзіць Дубовік).

Дубовік. Дай картку.

Хмара. А-а, гэнсэк. (Паўза). Ня ты даў, ня ты і возьмеш.

Дубовік. Тады Калніну аддасі.

Хмара. Не-е, ня ніжэй Яраслаўскага...

Дубовік (да Хмары). Зойдзеш на бюро.

Хмара. У адну дудку. (Паказвае на Віхуру і Дубовіка).

Дурань—дурня пазнаў і на піва пазваў... (Ікае). Памылачка правага характару, ды і загіб з заскокам, у вас, гэнсэк з начбудам... (Паўза). Слухайце вы, хадзячыя дыркуляры, а ці можна слухаць кандыдату з гадзічным

стажам фокстрот ці чарльстон... *(Дастае пасьцінкі)*.
У Менску на барахолке дастаў...
Дубовік. Слухай сабе чарльстон, фокстрот, калі табе любя...
Хмара. Э-эх вы, дрындушкі... *(Паўза)*. Ну, я... я люблю
гэтую музыку, я жывы чалавек.
Віхура *(цвёўрада)*. Досыць у дурні гуляць. Скажы, прывёз
што, ці не?
Хмара *(холодна)*. Вагон воблы.
Хрушч *(падыходзячы)*. А грошы?
Хмара. Няма грошай, ня далі і мусіць доўга не дадуць
(Ікае). Заўсёды вобла выплывае, калі крута прыходзіцца...
Віхура. Прыдзецца вам ехаць. *(Глядзіць на гадзіннік)*.
Яшчэ пасьпееце.
Беразоўскі. Ёсьць. *(Да Віхуры)*. Арцеме!—цэмант цяпер
на фунт золата... Пясочку, дарагуша, толькі ў меру...
(Пайшоў).
Віхура. Добра. *(Да Хмары)*. Усё ходарам ходзіць, а ён
п'янстваваць. *(Пайшоў з Дубовікам да бэтонамяшалкі)*.

7. Абвяшчаю італьянку

Хрушч *(крычыць)*. Кішкі марш граюць... За народныя гро-
шыкі п'янстваваць... Кідай работу! Давай італьянку!
Скакун *(уваходзячы)*. Хочаш італьянку, магім даць... *(Па-
казвае на гармонік)*. Дзесятнік тут?
Хрушч. Пайшоў.
Скакун. Разьвязло?
Хрушч. У дрызінушку.
Скакун. Ну і хрэн з ім. *(Паўза)*. А дзе-ж гэта мая
сьцэрва?.. Мой кракадзіл у спадніцы?..
Гануля. Я тутадкі, Хведзька.
Скакун. А-а, вунь яна, мая даўгагрывая вужака...
Гануля. Хведзька, мілы, дарагі, ідзі дадому...
Скакун. Была ў сабакі хата... *(Паўза)*. А ну, шкура, за-
цягвай!
Гануля. Хведзька...
Скакун *(замахнуў кулаком)*. Каму кажу. *(Заграў на гар-
моніку, сьпявае)*. Пайшоў Хведзька скачучы.
Гануля *(прав сьлёзы)*. А Ганулька плачучы...

Скакун (да Лявона). Глядзі, стары, як вымуштраваў гэтую
двуногую малпу.

Лявон (нясьмела). Ды яно-ж так: дзе мужык жонку за касу
водзіць, там жыта родзіць... (Хітра). А там, дзе раз
арэ, то зараз і забярэ...

Скакун (горда). То-то! (Сьпявае).

Ой ты Хведзька, ты Хведзюнька,
Разудала галава,
Калі мне яе ня зьнімуць,
Сем галоў зьніму да я.

Віхура. Зноў арудуеце?..

Скакун. Што?

Віхура. Нельга сваяволіць, вось што.

Скакун. Калі-ж сэрца баліць... (Паўза). На таранах выяж-
джаеце... (Сьпявае):

Ёлкі-папкі лес густы,
Ходзіць Хведзька халасты,
Дзе-ж Ганулька дзенецца,
Калі Хведзька жэніцца.

Віхура. Кінь бузіць.

Скакун (сьпявае):

Пайшоў Хведзька скачучы,
А басота плачучы.

Гануля. Хведзька, галубе, сокале...

Скакун (да Віхуры). Ну і люблю-ж я цябе.

Віхура (паказвае на Ганулю). Лепей яе.

Скакун. Ну і яе, кракадзіла гэтага, ды яна сволач... учора
ў клюбе другому падміргнула. (Схапіў за валасы). Пад-
міргнула?—кажы.

Гануля (праз сьлёзы ўсьміхаючыся). Хто каго любіць, той
таго чубіць, ці ня так Хведзька...

Скакун. Эх, красуня ты мая ненаглядная. (Абнімае). Аб-
кружыла гадаўка мяне, абваражыла, але покуль у стос
не ўзяла.

Віхура. Хведзька, Хведзька, залатыя рукі, ды чортаў ха-
рактар... Ну ідзі прасьпіся, а ўвечары паталкуем.

Скакун. Чаму-ж не паталкаваць з разумным чалавекам...
(Паўза). Кажуць-жа, што лепей з разумным згубіць,
чымся з дурнем знайсці...

Хмара (ідзе). Хведзька!
Скакун. Га?
Хмара. Грай, а не—грошы аддай!
Скакун (зацягнуў на гармоніку).

Ой ты Хведзька, ты Хвядзюнька,
Разудала галава.
Усюды ўлезеш, усюды скажаш
Неразумныя слава...

Віхура. Ня ўмеем мы яго да рук прыбраць.
Скакун (лезе цалавацца). Ардэме!—з табою паміраць га-
тоў... ды яшчэ вось з гэтая зазнобаю.

Хмара. Хведзька!

Скакун. Га-а?

Хмара. Грай на ўсе басы!

Скакун. З дурнем звяжашся... (Заграў). У апошні раз...

Хмара танцуе, да яго далучаюцца Хрушч і Гніда.
Частка рабочых сходзіць уніз, акружаюць тан-
цуючых.

Гніда. Хопіць цярпеды!.. Амба! Каюк!

Хрушч. Хопіць!.. (Крычыць). Абвяшчаю італьянку!

Гніда. Нашы патрабаванні...

Хрушч. Акуратна выплачваць грошы...

Гніда. Даваць мыла...

1 рабочы. А то вошы завяліся... (Сьмех).

Гніда. Братцы!—брыгада Дубовіка працуе... (Пабег. Гудок.
Перапынак).

Віхура. Таварышы!—вы што жартуеце, ці сапраўды сабра-
ліся ў італьянку гуляць...

Галасы. Якія жарты!

— Даёш грошы!

— Ня жрамшы!

Віхура. А што яшчэ, калі ня жарты?

Рабочы. Дазнайся ў сьвіньні чаго яна хоча... Вечна: рох-
рох і ні-бэ, ні-мэ, ні ку-ка-рэку...

Дубовік (сходзіць уніз). Гэтая гульня мне не падабаецца...

Хмара (да Віхуры). Ну ты, энтузіясты, схэма, чалавек
з білетам, паслухай: живот іх есці просіць... Разумееш:
быцьцё вызначае сьвядомасьць.

Хрушч (*сьмяецца*). Біцьцё вызначае сьвядомасьць... Лоўка...
Ха-ха-ха!

Віхура. Гм... Гульня ў італьянку... Дык гэта-ж здрада...
Хмара (*перарывае*). Паехаў, паехаў, агітацель. Скрыўляеш
лінію партыі, мілой...

Віхура. Кажу проста: будаўніцтва станцыі, якая зьменіць
экономіку ўсяго краю, чья ідэя?—Леніна—ленінскае
партыі; чья справа?—справа рабочае клясы. (*Пауза*).
Хто так ці інакш, сьвядома ці несьвядома, тармазіць
будаўніцтва, той вораг рэвалюцыі.

Галасы.—Ого, крута гне!

— Куды ўзяў!

— Правільна!

— Па-бальшавіцку! (*На рыштаваньнях грукат, крык*).

Галасы.—Го-о-ра-а-ча!

— Па доктара!

— Не патрэбен ён!

Усе кінуліся на месца аварыі, адтуль нясуць
акрываўленага рабочага, камунара.

8. Што пасееш, тое і пажнеш

Хрушч. От парадачкі! (*Пауза*). Забілі чалавека...

Дубовік. Комунара.

Верас. А якога комунара, лепшага з лепшых ударніка, ра-
бочага, кладчыка.

Дубовік (*зьнімае шапку*). Хвілін пяць таму назад цешы-
ліся з яго работы. Гэта-ж адзін з тых, які пабіў сусьвет-
ны рэкорд: у паўгадзіны 1924 цагліны ў падмурак...

Гніда (*падыходзячы да Віхуры*). Парадачкі!?

Смык (*да Гніды*). Што пасееш, тое і пажнеш...

Віхура (*падыходзіць, зачыняе вочы*). Шапкі зьняць...
італьянцы.

Альховы. Хто вінаваты?

Дубовік. Мы, комунары, комсамольцы, старыя рабочыя,
усе тыя, хто аддана працуе на будаўніцтве.

Смык. Правільна!

Рабочы. Як-жа так? Я стары бэтоншык, гляджу за сваёй
работай...

Смык. А так, глядзі ў корань, ядзяць ці мухі. (Пауза).

Зьністажай гніду на цэле пролетарскім, а то вошы разьвядуцца...

Віхура (балюча). Вось то-то і яно. (Хвалюецца). Ідзе гастрэйшая барацьба не на жыцьцё, а на сьмерць...

А мы, нібы тыя квактухі,—ходзім, апусьціўшы крыльлі... (Паднімае галаву). Хіба мы перасталі быць бальшавікамі!

Дубовік. Сьмерць комунара заставіць многіх задумацца на чый млын льюць ваду „італьянцы“...

Альховы. Вось ён сапраўдны герой. Мы ніколі не забудзем чорнарабочага вялікай будоўлі.

Віхура (устрахнуў сівымі валасамі). Эй, хто там плача! (Пауза). Ня плакаць над трупамі паўшых барацьбітоў!

(У залю). Замест яго тысячы зьявляцца! (Пауза). Галоўнае фундамант, а ён закладзены. (Выносяць комунара. Гудок).

9. Маланка

Размазьня. Вечна ходзіш, вечна бродзіш, вечная на сьвеце суталака... а сычылісты кажуць, нібы гэта дыялектычны рух. (Дастае тэлеграму). Маланка. Глядзі якая, значыцца, акуратнасьць у нашым паштовым ведамстве... Заўсёды трэба маліраваць...

Віхура (бегла чытае, рад). Будаўнічыя матэрыялы зпт грошы зпт продукты зпт атрыманы тчк Беразоўскі. (Пауза). Маладзец Размазьня.

Размазьня (задаволены). Го-го-го. Трывожныя магу зусім ня прыносіць... (Ідучы). Ну і народ пайшоў, адна драбната ды ўсе такія нервенныя... (Выходзячы). Толькі наша ведамства...

Смык. Ды ўжо-ж, ваша ведамства, ядзяць-це мухі... На чарапаху яго, ва ўсесаюзным маштабе...

10. На поўны ход

Беразоўскі (хутка ідзе). Ну, як, Арцеме?

Віхура. Толькі што атрымаў.

Беразоўскі. А я-ж маліраваў...

Віхура (*дабрадушна сьмяецца*). А трэба было даць па-сеўную...

Беразоўскі. На поўны ход!—дарагушы.

Віхура. На рыштаваньні!—таварышы.

Смык. Толькі праца можа згладзіць пляму.

Альховы (*працуе*). Дружна возьмем! Раз за разам, 'шчэ разок!

Дубовік. Падналяжым, ды паднацісьнем, мой дружок!

Альховы. З працай і паміраць весялей...

Смык. Навошта паміраць? (*Пауза*). Працаваць па-новаму, ядзяць це мухі, сказаў Сталін, каб аж поджылікі затрэсьліся... у Каўцкага.

Віхура. Падналяжам рабятужкі, ды паднацісьнем!

Дубовік. Дрыжы капіталізм, ядзяць це мухі, сказаў Смык, (*Сьмех*).

Усе дружна працуюць, толькі Гніда ходзіць тулячыся.

Смык. Гайда, таварышы! (*да Гніды*). Гайда, сказаў Арцём Віхура, шпана ты армавірская...

Верас. Будзем біцца як чэрці, але запоўнім прарыў!

Альховы (*сьпявае*):

Мы працы палацы збудуем
у горадзе новым труда.

Галасы. Цэманту! Цэглы!

Віхура (*да Гніды*). А вы туляецеся? (*Панура*). Пойдзем, памажыце пакойнічка прыбраць... Ня можаце, скрабе. Тады гайда на рыштаваньні... Зноў ня хэціць... (*Голасна*). Тады (*паказвае на вароты*), гайда да чортавай матары.

Гніда (*хмура*). Ой глядзі!.. (*Пауза*). Можа дорага каштаваць!..

Віхура (*рашуча*). Колькі-б не каштавала!

Гніда (*паплёўся да выхаду*).

Галасы. Правільна! Адным трутнем менш!

Віхура (*да Беразоўскага*). Вы тут, Ніл Максімыч, а я да Мітрыча... (*Пайшоў*).

11. Думкі ў слух

Беразоўскі (*выпряміўся*). Дарагуша, мілы чалавек. Комунар. Та-ва-рыш. (*Голасна*). Таварышы!—з вамі хачу працаваць, гарэць на працы, з вамі і паміраць гатоў.

Віхура (*вярнуўшыся*). Руку.

Беразоўскі (*павесялеў*), Арцеме!—стары, многа чаго бачыў на сваім вяку: быў сьведкаю і сам рабіў, каб пашкодзіць... І шкодзіў. Усюды шкодзіў: на франтах, у тылу, дзе толькі можна было. (*Паўза*). Прышоў да гэтага не адразу, доўга выношваў, як той поэт, каб заявіць свае думкі ўслух: я быў сьвядомым шкоднікам, заядлым ворагам савецкае ўлады. (*Паўза*). Што я цалкам ваш, пастараюся на справе даказаць.

Віхура. Добра. Пажывем далей, убачым болей... Мажлівасьці для вашае работы складзены. Рабочая кляса ніколі не забудзе прадстаўнікоў тэхнікі, якія шчыра працуюць.

Беразоўскі. Шчыра, шчыра, дарагуша.

Віхура. Вельмі добра! Вельмі рад! Будзем чорнарабочымі вялікай будоўлі. Так? (*Моцна цісьне руку*).

Беразоўскі (*радасна*). Так.

Віхура. Тады... (*Зьбіраецца выходзіць*).

Беразоўскі. Ідзі і будзь спакойны...

12. Сустрэча

Лявон. Ніл Максімыч!

Беразоўскі. Што? Хто?

Лявон. Нейкі студэнт, а можа і ня студэнт, ці мала хто цяпер цягаецца па сьведзе, настойліва патрабуе вас.

Беразоўскі. Прапусьціце. (*Ідзе насустрач яму Вадзім*). Вадзім (*бяжыць*). А-а, тата. (*Ставіць чамадан*). Добры дзень!

Беразоўскі. Сынку, Вадзім! Добры дзень! (*Цалуюцца*). Малайчына, падрос.

Вадзім. Вы стомлены?

Беразоўскі. Ды не, так, работа...

Вадзім. А ў вас тут такая строгасьць.
Беразоўскі. Жыцьцё суровае, суровыя і законы.
Вадзім. А як мама?
Беразоўскі. Здарова.
Вадзім. Ну, а Сяргею пішаце?
Беразоўскі (цяжка ўздыхнуў). Усё скончана. (Паўза)
У нас з ім дарогі розныя...
Вадзім (рад). Правільна!
Беразоўскі (паглядзеў кругом). Ну, а мне, старому, цяжка...
Свая кроў...
Лявон (падыходзячы). Ніл Максімыч! — чаго гэта Гніда,
нібы бандыт, туляецца...
Беразоўскі (узрадаваны). Патурылі яго: „да чортавай
матары...“
Лявон (выходзячы). От гэта добра: паршываю авецку з
стада вон...
Марына. Вадзім! — глядзі якая тут прыгожасьць... (Паўза)
Зайздросьчу вашаму бацьку, ён такі шчасьлівы.
Лявон (бяжыць). Слухайце, слухайце, вы таксама студэнтка?
Марына. Так.
Лявон. З ім? (Паказвае на Вадзіма).
Марына (усьміхаючыся). З ім.
Лявон (махнуў рукою). Цяпер усе пастухі студэнтамі сталі...
Марына. Ха-ха-ха! Правільна, стары...
Вадзім (да Марыны). Будзьце знаёмы.
Марына (вітаючыся). А мы да вас, на практыку.
Беразоўскі. Вітаю, вітаю маладых будаўнікоў!
Марына (цягне Вадзіма). Пойдзем, чаго раскіс... (Падь-
маюцца на рыштаваньні, сьпяваюць).
Альховы (падыходзячы). Відаць свойскія... (Да Вадзіма).
Комсамольцы?
Вадзім. Кандыдат.
Альховы (да Марыны). А ты?
Марына. Не.
Альховы. Чаго-ж ты засаромілася? (Паўза). Зварганім на-
грузку, а потым... Ёсьць!
Марына. Даёш!
Альховы (падумаўшы). У мопраўскую.
Марына. Згодна.

Альховы. Руку.

Марына. Маеш.

Лявон (падыходзячы). Іш ты: рыбак рыбака, бачыць з далёка...

Альховы (крычыць). То прыходзьце вечарам у клуб!

Вадзім. Прыдзем!

Марына. Абавязкова!

Лявон. Чаму-ж ня прыйсьці, Альховы хлопец хвацкі, усіх нагрузіць. (Пайшоў).

13. Хто старое забудзе, таму нюхаўку на патыліцу

Гніда. Спадыруеце?!

Беразоўскі. Што? (Паўза). Убірайцеся адсюль!

Гніда. Хіба, разам з вамі... Памятаеце... па вашаму загаду...

Беразоўскі (нэрвова). Зараз-жа, каб і духу вашага ня было.

Гніда. Памятаеце, палкоўнік...

Беразоўскі (крычыць). Хто старое ўспомніць...

Гніда. Хто старое забудзе, таму нюхаўку на патыліцу.

(Паўза). Разумеце, палкоўнік Беразоўскі, зубы вон, смаркалку ў смятку.

Беразоўскі. Разумею, разумею... Ох-хо-хо. (Адсоўваецца)

На сцэне цёмна, яму мярэшчыцца, як Гніда пад яго каманду катуе рабочага.

Гніда. Палкоўнік...

Беразоўскі (махае рукамі). Лезе, як сьвіньня, заплюшчыўшы вочы... Унь рыла... сьвінячае.

Трывожныя гудкі, чуваць рытмы пахавальнага маршу, песьня. „Не плачце над трупами павших борцов“. Сьвет.

14. Перастаў біцца пульс лепшага з лепшых ударніка

Віхура (ідзе па рыштаваньнях застанавіўся, панура). Ня верыцца, мой дружа, што цябе ня стала. Перастаў біцца

пульс лепшага з лепшых ударніка, кладчыка, комунара.

(Паўза). Зусім нялены выпадак вырваў цябе з нашых

радоў. (Выцірае сьлёзы). Цябе ня стала. (Паўза). О, не,

не! Ты будзеш заўсёды з намі, на баявым пасту. (Паўза).

Таварышы!—Мітрыч, адзін з тых, які першы палажыў

цагліну ў падмурак, адзін з тых, які быў прыкладам для ўсіх нас, таму так цяжка расставіцца з ім. (Паўза). Хто заменіць яго?..

Галасы (разам). Мы!

Дубовік (з пад'ёмам). Таварышы!—мы заменім яго. (Паўза). Хаця (трымае партбілет), затрымка, ня стала-ж чалавека... (Чытае з партбілету). Нумар дзевяцьсот пятнаццаць восемсот тры-ы... Калі ўступіў у партыю? Тысяча дзевяцьсот сямнаццаць. (Паўза). Але-ж затрымкі ня можа быць. Будуй пролетары—затрымкі ня будзе.

Верас. Мы з Мітрычам разам гадаваліся, разам і працавалі. Адна ў нас з ім профэсія. Розніца тая, што ён комунарам быў, прычым комунарам, які, не шкадуючы жыцьця, аддаваў усяго сябе.

Голас. Прычына сьмерці?

Верас (выцірае сьлёзы). Нялепы выпадак: калі „італьянцы“ разбушаваліся, да іх ішоў, разнэрваваўся... пахіснуўся... (Паўза). Але не, затрымкі ня можа быць. (Дае заяву Дубовіку).

Дубовік (чытае). Прашу прыняць мяне ў сябры Комуністычнае партыі (бальшавікоў) Беларусі. Вытворчы стаж—сорак год. Прафэсія—кладчык. Верас.

Віхура (рад). Дружышча!

Верас. Хоць і стары я, але думаю, што буду карысным для партыі.

Альховы. Стары конь баразны не сапсуе...

Верас. Так, дзеткі,—вось толькі клячу трактар выпірае. (Паўза). Усё-ж, яшчэ пацягну годзікаў пяць... (Гудок).

Альховы (зацягнуў, усе падхапілі):

Мы працы палацы забудуем
У горадзе новым труда.

(Праца. Музыка).

Верас (на кладцы). Не, не, стары конь баразны не сапсуе... у добрай гаспадарцы і кляча патрэбна.

З А С Л О Н А

Круг другі

Клюб рабочых. Падыходзяць комсамольцы, спра-
чаюцца, сьмяюцца.

1. Дзе шляецца, хуліганьё

1-ы комсамалец. Я, рабята, з вывадамі пра нашу комуну,
дый наогул пра ТРАМ'ядро, ня згодзен. (*Стукае ў*
дзверы).

2-гі комсамалец. Хіба гэта вывады?

1-я комсамолка. Ну, а што-ж?

2-я комсамолка. Недарэчнасьць нейкая...

1-ы комсамалец (*моцней стукае*). Вось вам і недарэч-
насьць, а ў комуну ня зойдзеш...

Зьвягіна (*з-за дзвярэй*). Хто там?

2-гі комсамалец. Адчыняй. Комуна.

Зьвягіна. Ды ну вас.

1-ы комсамалец (*моцна стукае*). Адчыняй!

Зьвягіна. Дзе шляецца, хуліганьё?

1-я комсамолка. Ня шляліся, а былі на рэпэтыцыі.

Зьвягіна. Рэпэтыравалі, як разлагацца, га?! Ня пушчу!

2-я комсамолка. Таварыш Зьвягіна, даражэнькая, пусьці...

1-я комсамолка (*зласьліва*). Мы больш ня будзем разла-
гацца, толькі пусьці.

Зьвягіна (*з-за дзвярэй*). На хітрыкі... О, не!

1-ы комсамалец. Рабята, давайце наладзім канцэрт...

Галасы.— Давайце!

— Шумавы!

— Кашачы!

— Ха-ха-ха!

2-гі комсамалец (*у дзверы*). А ты, опартуністка, ідзі
дрыхай!

- Зьвягіна. Вось за гэта самае, ня пушчу! (Сьмех). Цьфу на вас! (Плюе ў скважыну замка, усе адскокваюць).
- 1-ы комсамалец. Ну зацягнем, рабята! (Заіраў на бутэльках „Па марам, па марам...“ падыходзіць Смык).
- Смык. А—а, у нашым палку прыбыла... (Паўза). Вы што-ж, ядрона вош, гуляеце ў бяспрытульных...
- 1-ы комсамалец. Ды не. Зьвягіна ня пускае...
- Смык. Э-эх вы, а яшчэ ядраўцы...
- 1-я комсамолка. Ня ядраўцы, а трам'ядраўцы...
- Смык (лезе па трубе, там завязвае рушнікі, апускае ўніз). Лаві! Эх вы! (Трам'ядраўцы адзім за другім лезуць уверх. Выбірае Зьвягіна).
- Зьвягіна (крычыць). Караул! Хуліганы! Комуна разлагаецца!
- Смык (лезе ўніз). Ціха ты! (Паўза). Ніхто не разлагаецца!
- Зьвягіна. А—а, гэта ты! Ды я цябе... каб на цябе... Хуліган!..
- 1-я комсамолка. Сымонка, ідзі да нас.
- Зьвягіна (узялася ў бакі). А бадай на цябе немач, сама прасілася, а цяпер ката заве... (Узрыў сьмеху). Вось-жа ня пушчу! (Зачыняе дзверы. Чуваць мурлыканы на ўсе лады. Сьмех).

2. Наму верыць

- Дубовік (вядзе паседжаньне бюро партколектыву). Дык ты сьцьвярджаеш, што ніколі не рабіў рэвізіі лініі партыі ў нацыянальным пытаньні?..
- Хмара. Я заўсёды за генэральную лінію трымаюся... (Паўза). А ўсё тое, што тут гаварыў Віхура адносна: беларусізацыі, украінізацыі ды арменізацыі, усё гэта хлусьня...
- Віхура. Хлусьня?
- Хмара. Так. (Паўза). Я заўсёды за генэральную лінію абедзвюма рукамі...
- Віхура (да ўсіх). Вось яго словы „А для мяне, кажучы па-беларуску, ванючая, сьмярдзючая восень... Аплявалі Расею...“
- Хмара (не дае гаварыць). Ёлжэ, як сівы мэрын... Ніколі я гэтага не казаў...
- Дубовік. Ну, а тое, што з гэтаю групаю гарлапанаў заадно?

Хмара. Эт, ты ўжо крыху дабаўляеш, што заадно...
Зьвягіна. Каму верыць? Адзін комуніст і другі...
Відук. Ну другі не комуніст... (Паўза). Мы Віхуру ведаем
як бальшавіка, а вось Хмару... як перараждэнца, як апар-
туніста.

Хмара. З цябе Томскі...

Відук (перарывае). Я ня Томскі, а Відук...

Хмара. Тым горш...

Відук. Я падтрымоўваю прапанову таварыша Віхуры аб вы-
ключэньні яго з партыі і зьняцьці з пасады дзесятніка.

Хмара. Яўная памылка. Я, можна сказаць, заўсёды з генэ-
ральнай лініяй у дружбе... вось толькі з Віхурай.

Зьвягіна (перарывае). Можа Хмара нам па-бальшавіцку
прызнае сваю памылку.

Хмара. Дзякую за ласку! З гразьцю зьмяшалі, зрабілі пе-
рараждэнцам, зрабілі апартуністам, зрабілі вялікадзяр-
жаўным шовіністам, ды і яшчэ прызнавай памылку.
Дудкі! Што з таго, што я п'ю... Мала хто п'е! (Паўза).

А што да працы, дык я можна сказаць усім целама...

Альховы (перарывае). А трэба ўсёй душой...

Хмара. А ты, Андрэй, памаўчаў-бы... Ведаем, як ты право-
дзіў колектывізацыю... (Паўза). Кося, кося, покуль у аг-
лоблі, а як запрог, дык—но, ды і калом па баку... Загіб-
шчык!..

Альховы. Выбачай. Партыя ніколі не адзеньвала маю ра-
боту, як загібшчыка. (Да Віхуры). Таварыш Віхура!

Хмара. Ты і Віхура гэта адно, а партыя другое. Ды ну вас
усіх! (Уваходзіць Смык пераадзеўшыся).

Дубовік. У нас бюро.

Смык. Ведаю. Мне толькі адну фактычную даведку.

Хмара (устае). Тут парцейнае бюро, а ня зборышча бяспры-
тульнае шпаны.

Дубовік (да Смыка). Калі ласка.

Смык. Братва! Хмара Адам ня мае ніякага права быць
у партыі. Гэта двурушнік. Ён якшаецца з Гнідаю, а хто
Гніда?

Хмара (ускочыў). Ну хто?

Смык. Гніда—гэта воўк у авечай шкуры—былы бандыт.

Дубовік. Бандыт?

- Хмара. Ах ты, вашапруд паршывы! Браткі, нехта збрахаў.
А скажы курыцы, дык яна па ўсёй вуліцы.
- Зьвягіна. Ну але: кума-куме, дый пайшло па ўсім сяле.
- Смык. Ну ты, ядзяць-це мухі, парткума, заткніся. *(Пауза)*.
Сапраўднае прозьвішча Гніды—Жыгалка.
- Відук. Жыгалка? Той самы, што ў Тоўстым лесе арудаваў?
- Смык. Той самы. *(Павярнуўся і пайшоў)*.
- Віхура. Ого! добрая птушка.
- Дубовік. Пытаньне яснае. Я веру Віхуру. Галасую. *(Пауза)*.
Хто за выключэньне? *(Падлічвае)*. Сем. Супроць? Няма.
Пытаньне вырашана.
- Зьвягіна. *(Перарывае)*. Для мяне ня зусім ясна. Я ўстры-
малася, і нікога не баюся.
- Хмара. Каб ты свае цені баялася! Гэткая помач—горш не-
мачы.
- Дубовік. Пытаньне вырашана. Пастанову бюро можна аб-
скардзіць.
- Хмара. Абскардзіць?.. І там такія сядзяць... *(Пауза)*. Эх вы,
падумайце толькі. Увялі спаборніцтва, ударніцтва. Ну і
працуем, але смаку ня чуем... *(Хітра)*. За мазалі, за
сваю крывавую працу што атрымоўваем?—хунт масла.
Чаго маўчыце, хадзячыя дыркуляры... *(Пайшоў)*.
- Дубовік. Вось табе і жывы чалавек, раскусіш яго, дык за
паўкілёметра нясе... Да-да. *(Пауза)*. Ну, пераходзім да
наступнага пытанья. Слова мае таварыш Віхура. *(Да
Віхуры)*. Калі ласка.
- Віхура *(устае)*. Таварышы! факты апошніх дзён шмат аб-
чым гавораць. „Італьянка“, гэта—не выпадковае зья-
вішча. На будаўніцтве ня ўсё ў парадку. Відаць, чыясьці
рука лоўка арудуе. *(Дзьвёрга)*. Партыя нас паслала на
адказнейшы вучастак работы. Мы павінны жыцьцё пала-
жыць, а выканаць заданьне. Партыйны, комсамольскі
колектывы, рабачком, насыценная газэта, усе павінны
біць у адно: сваячасовы пуск электрастанцыі. Вось і ўсё.
- Дубовік. Усё ясна. Трэба рынуцца ў бой. Заўтра правядзем
партсход, паслязаўтра агульны сход рабочых. Насыцен-
газэта павінна выйсьці праз два дні. Хто супроць? Няма.
(Да сакратара). Запішы. *(Пауза)*. Ну?
- Віхура. А прыём у партыю?

Дубовік. Правільна. Ёсьць заява ад таварыша Вераса. Са-
ракагадовы рабочы стаж.

Галасы. Прыняць!

Дубовік. Вераса ўсе добра ведаюць. Галасую. Хто су-
проць? Няма. Паседжаньне бюро лічу зачыненым. (Усе
разыходзяцца).

3. Фізкальтура—здараўе чалавену

Альховы (усьміхаючыся). Фізкальтура—здараўе чалавену-
Смык (па-цыркавому некалькі раз перакуліўся). А як-жа:
у здаровым целе—здаровы дух, сказаў Сямашка...

Марына (сьмяецца). Які Сямашка?

Смык. Наш інструктар.

Сьвісток. Робаць некалькі фізкальтурных нумароў.

Убягае Зьвягіна.

Зьвягіна (выцірае пот). Я не магу... я не магу... куды ні
зойдзеш, усюды комсамольцы. А бадай на вас немач!
(Да Марыны). Ну, а ты чаго стаіш, ахмістрыня!

Марына. Я...

Зьвягіна. Няма чаго, калі прышла, дык спражняйся разам
з хлопцамі... (Сьмех).

Марына. Ды мне што, калі спражняцца, дык спражняцца...
(Узрыў сьмеху).

Зьвягіна. Чаго вы ржэце, асталопы!.. (Марына распра-
наецца, лоўка робіць некалькі фізкальтурных нумароў).
От, гадаўка, паясьніцу пераломіш, дзяцей ня будзе каму
раджаць...

Марына (жартуючы). Нічога, па гэтым дзеці будуць, толькі
дробненькія!

4. За адно бітага дзесяць нябітых даюць, ды то не бяруць

1-ы рабочы (чытае па складох). У краіне саветаў не па-
вінна быць няпісьменных.

2-гі рабочы. А як-жа, за аднаго бітага, дзесяць нябітых
даюць, ды то не бяруць.

Вадзім. Таварыш Хрушч!—чытайце.

Хрушч (аж падскочыў). Мяне, можна сказаць, мама нарадзіла малапісьменным, хачу ім і памерці. (Сьмех).

Вадзім. Чытайце, чытайце.

Хрушч (неахвотна бярэ кніжку, чытае). Імпэрыялісты рыхтуюць новую вайну супроць Саветаў. Задача пролетарыяту капіталістычных краін ператварыць вайну імпэрыялістычную ў грамадзянскую.

2-гі рабочы (да Вадзіма). Гэта значыцца такую, як у нас была?

Вадзім. Так.

1-ы рабочы. Імпэрыялістычную ды ў грамадзянскую. (Паўза). Але-ж, трэба нашу Чырвоную армію ўмацоўваць!

Галасы. Ясна, трэба! Мэханізаваць яе, на машыну пасадзіць! Дый самім трэба моцна вінтоўку трымаць!

Вадзім (да Гніды). Таварыш Гніда!—ідзеце да дошкі.

Гніда (неахвотна падымаецца). Мо' каго другога?

Вадзім (зусім не звяртае на яго ўвагі). Скажыце, колькі будзе двойчы два?

Гніда (падумаўшы). Пяць. (Сьмех).

Вадзім. Як гэта пяць?

Гніда (вызываюча сябе трымае). На понт браць! Старога вераб'я на мякіне не правядзеш! Па бацьку, барын, пайшоў...

Вадзім. Што?

Гніда. Двойчы два будзе пяць... (Узрыў сьмеху).

Вадзім (чуць утрымліваецца). Ну, а калі мы возьмем два (бярэ два пальцы), ды яшчэ раз два, то колькі будзе?

Гніда. Чатыры.

Вадзім. Вось, бачыце, чатыры.

Гніда (да Вадзіма). А ўсё-ж, Сяргей куды лаўчэй быў... (Ціха). На гарэлку даваў...

5. П'яніца прасьпіцца, а дурань ніколі

Скакун (ідзе, граючы, прыпявае):

Ой ты Хведзька, ты Хвядзюнька,
Разудала галава.

Параска (засьпявала пад гармонік):

Мой мілёнак, што цялёнак,
Кудрысенькі, што барап,
Ён прасіў маё калечка,
Я бажылася ня дам.

Скакун. Ух, ты! (Схваціў Параску). Сьцэрва, уся ў мяне!
(Пауза). Вось толькі ў касьцёл ходзіш.

Параска. Хіба нельга?

Альховы. Ясна, што нельга: „рэлігія—опіум для народу“.

Параска. Хаджу, бо там весела: як удараць, брат, у ар-
ганы, дык хоць полечку скачы...

Скакун (заграў). Скачы тут у клюбе...

Параска. Дзе ты бачыў, тут усе сур'ёзныя, паседжаньне
за паседжаньнем... (Пауза). А там, са сьмеху, з дуроты
хоць папарвеш жываты...

Альховы. Парасачка, прыходзь лепей на комсамольскі-
чымся ў касьцёл... (Пайшоў).

Гніда. Паглядзела-б ты, Парасачка, як ён каля скубэнткі
Марыны ўвіхаецца... з Смыкам на перабой... нагру-
жаюць... Ха-ха-ха!

Параска. Эт, і ты ня лепшы, кожны з вас сам да сябе,
мякішам вернець. (Сьпявае).

Як пайду я на вакзал
Лягу пад машыну,
Дакажу сваё каханьне
Сукінаму смну.

Скакун (да ўвайшоўшае Ганулі). Чаго ньеш? (Абнімае)
Кінь ты, мілачка, гардзіцца, кінь ты губы надзімаць...

Гануля. Хведзька!—мне нешта нядобра.

Параска. Ха-ха-ха! Ад чаго-ж табе стала, ці ад круп, ці ад
сала...

Гануля. Хведзька, любы, дарагі, ці пойдзеш-жа ты на
работу?

Скакун (падумаўшы). Заўтра вазьмуся аберуч.

Гануля. А піць?

Скакун. Піць... Ну і піць паспрабую... пакрысе. (Пауза).
Вось толькі, прыкра, Ганулька, што памром мы, дык бяз
нас будуць піць...

Хмара (*ідзе выпіўшы*). Хведзька! Грай! (*Сьпявае*):

Ажаніўся, весяліўся,
Цяпер буду панаваць,
Жонка будзе сьвіней пасьвіць,
А я буду падпяваць.

Параска. Хо-хо! З сьвінячым ухілам, ды толькі ўласьніцкім...
(*Стукнула па жывату*). Што гэта ў вас?

Хмара (*самадавольна*). Соцыялістычнае накіпленне!? (*Абнімае Параску*). Ад тараноў!?

Скакун. Э-эх! Ганулька! (*Зайграў на гармоніку*).

Гануля. Хведзька!—мне нешта нядобра.

Скакун (*зусім не зьвяртае ўвагі*). Чаго маўчыш!

Гануля (*сьпявае праз сьлёзы*):

Ці я табе не сказала,
Ці не гаварыла:
Не кл адзіся каля мяне,
Бо будзе Гаўрыла...

Скакун (*прыслухоўваецца*). Ты што сьпяваеш?
Гануля. Тое, што ты чуеш! (*Зноў засьпявала*):

А ты-ж мяне не паслухаў
Каля боку клаўся,
Цяпер мяне мамка б'е
Скуль Гаўрыла ўзяўся.

Скакун (*схапіў за руку*). Яшчэ-ж няма.

Гануля. То будзе.

Скакун (*крычыць*). Нагуляла? (*Пайшлі*).

Хмара. Хо-хо-хо! І ўсё над тваю бірку. (*Ідзе Віхура*).

Віхура. Хведзька!—ты зноў п'яны.

Хведзька. Калі-ж прывычка, а прывычка, другая натура.

Віхура. Ня добра.

Скакун (*заграў, засьпяваў*). Пайшоў Хведзька скачучы...

Параска. А Ганулька плачучы...

Віхура (*рашуча*). Пачакай! (*Падыходзіць да яю*). Хіба так
можна бацьку сям'і...

Параска. Бацька... Ха-ха-ха!

Гніда. Ну і бацька, нечага сказаць...

Скакун (*зусім ня слухае, да Ганулі*). Каб-жа сына...

Гануля (радасна). А што калі сын, Маєм назавем...

Гніда. Трахцерам...

Віхура. Бачыш, да чаго ты дайшоў, Гніда і той сьмяецца...

Скакун (да Гніды). Чаго ты рагочаш, вош! (Паўза). Што я п'яніца?.. П'яніца прасьпіцца, а дурань ніколі... (Паўза). Захачу і ня буду піць... І на работу прыду...

Віхура. Прыдзеш?

Скакун. А як-жа! Трэба сына гадаваць! Трэба зрабіць каб пацанам лепей жылося. (Да Ганулі). Праўда, Ганулька!

Гануля. Праўда! (Пайшлі).

6. Хто хуліган

Альховы (вядзе камсамольскі сход). Наступнае пытаньне: прыём у комсамол. Ёсьць заява ад Смыка. (Шум).

Зьвягіна (паднімае руку). Позна. У мяне кіно, я пабегла... (Застанавілася). Стоп. У мяне запытаньніца... (Калупае ў носе). Не, такі вялікае пытаньнішча...

Альховы. Калі ласка.

Зьвягіна (да Смыка). Ці даўно ты перастаў хуліганіць?

Галасы.—От рэжа!

— Ня ў броў, а ў вока!

Зьвягіна (задаволена садзіцца). Праўду рэжу, праўду...

Альховы (да Смыка). Калі ласка, адказвай.

Смык (нялоўка сябе адчувае). Як быў сярод хуліганаў, тады сапраўды хуліганіў. (Усе напружана слухаюць).

Зьвягіна. А цяпер?

Смык. Цяпер?

Зьвягіна. Але.

Смык. Хуліганства бывае рознае. (Паўза). Пытаньне ставіцца, як я разумею, таварыш Зьвягіна, хто хуліган, я, ці ты? (Шум). Раскажу папарадку: аднойчы ня было дзе начаваць і я вымушаны быў бяз ордэру заняць жылплошчу калідору. І што-ж вы думаеце, яна выгнала мяне і зачыніла калідор. (Паўза). Між іншым, да таго калідор ніколі не зачыняўся. (Паўза). Я такі крыху супраціўляўся... (Паўза). То хто хуліган, ядрона вош!

Зьвягіна (*ускочыла*). Ты хуліган, бацька твой хуліган, дзед твой хуліган, усе вы хуліганы! (*Пауза*). Я ад прыёму ўстрымоўваюся...

Смык. Калі дазволіць сход, раскажу, хто мой бацька, хто дзед, бабушка і маць яе (*выбух сьмеху*) і маці яе, значыцца прабабушку, па словах бацькі ведаю.

Галасы.—А як-жа!

—Абавязкова!

—Просім!

Смык. Мой бацька... ды ў мяне, фактычна іх тры. (*Сьмех*).

Зьвягіна. Можна і болей, адкуль ты ведаеш!..

Смык (*не зьвяртае на яе ўвагі*). Першы бацька быў старшынёю рэўкому, у дваццатым бандыты забілі яго. (*Папура*). Выразалі ўсю сям'ю. Я з меншым брацікам, Фэлікам, уцёк. (*Чуць устрымліваецца*). Акрываўленага брацішку, Фэліка, яму тады было тры гады, з вярсту пёр на руках і... сканаў. Мне тады было дзевяць год. (*Пауза*). Помню хавалі ў адной магіле. Труна з труной поруч, адна каля другой, аж сем... Хацелася, ой як хацелася, каб і восьмая была... Ды не, Сымонка Скрыпка застаўся жыць... (*Пауза*). І жыцьцё было пуцёвае ў дзіцячым доме Скрыпку, дык не—уцёк, стаў валацугаю, Смыкам зрабіўся... Гэта ўжо было пры блатным бацьку. Прызывалі яго Сенька Грач. Каля пяці год быў у яго групе, калі аперыўся—быў раскол, адышоў... стаў на чале малодшых. Вандравалі па сьвеце; зімою часта гадалалі, лета кожнае, праз тры гады, жылі на курорце. Апошні год, пры трэцім бацьку, працую на пабудове.

Комсамалец. Хто-ж твой трэці бацька?

Зьвягіна (*ускочыла*). Уй, мне ў кіно...

Комсамалец. Ідзі сабе ў кіно.

Зьвягіна. Што? От-жа не пайду... (*Садзіцца*).

Смык. Трэці бацька—Арцём Віхура. (*Усе зьдзіўлена глядзяць*). Так. (*Пауза*). Хацелі было коцку даць, адчулі сілу, рука не паднялася. Сіла сілу паважае. (*Пауза*). Заела, за нутро ўзяло, што ён кніжкі чытае, будзе. Стаў і я чытаць, другіх вучыць... Так. Добрых дзесятка хлапцоў прыстроіў, каго куды... Два-тры хлапцы засталіся, ні за што ня хочудь стаць пуцёвымі... (*Уваходзяць два бяспрытульнікі*). Вось яны, малойчыкі...

Міцька. Здароў, Смык!

Смык. Здарова! (Да Цігра). Цігру маё!

Цігр (вітаючыся). Даёш курыць.

Смык. Ня дам. (Да ўсіх). Ём байкот аб'яўлен... (Сьмех).

Міцька (да Віхуры), Дзядзечка, дай закурыць... Дай, ну што табе стоіць... Ну дай... Не дасеш?.. Пачакай-жа, гад ты печаны!..

Цігр. Арцём!—так і не дасі.

Віхура (цвёрда). Ня дам. (Уваходзяць: Хмара, Гніда, Хрушч).

Міцька. Дык яны дадуць. (Падбляе да Хмары).

Хмара (дае закурыць). Калі ласка.

Міцька (закурыўшы). У каго табачок, у таго і праднічак. (Скача).

Гніда. Куры, Цігр. (Дае папяроску). Ё выпіць можна калі на тое пайшло...

Цігр. Даёш. (Да Смыка). Сьцеражыся! (Да ўсіх). А вы, маліцеся комсамольскаму богу за раба божага Смыка. Ха-ха-ха! Круціць ён, наварачвае, але... ня выкруціцца з лап Цігра.

Смык. Ты што?

Цігр (трусьліва). Ды не, я так...

Зайграў гармонік, бяспрытульнікі выбягаюць скачучы. Сьмех. За імі выходзяць: Хмара, Гніда, Хрушч

Смык. А Міцька, яшчэ нічога... Такі вырву з лап Цігра. (Паўза). А Цігра (ківае галавою), цяжка, тры забойствы мае... (Паўза). Дык вось заела, за нутро ўзяло, што ён—бацька трэці, кніжкі чытае, будзе. (Паўза). Стаў і я чытаць, будаваць. (Паўза). А цяпер, калі прымеце, будзе чацьверты бацька—комсамол.

Галасы:—Нельга!

— Рана!

— Прыняць!

Зьвягіна (ускочыла). Рана, рана, нельга, нельга! Я ўстрымоўваюся... (Сьмех). Чаго сьмяяцца... Ён не раскажаў аб другім факце хуліганства... Тут-та ён яўны хуліган...

Смык. Ня ведаю, хто хуліган... Справа вось у чым: Зьвягіна, вытурыўшы мяне з колідору, не хацела пусьціць у пакой комуна ТРАМ'ядра, якая тут живе... (Сьмех).

Галасы.—Правільна!

— Быў такі факт!

Смык. Тады трам'ядраўцы, па канаце (*паднімае ўверх галаву*), палезьлі на другі паверх... (*Пауза*). Праўда, канат гэты я з рушнікоў звязаў, але што з гэтага, не на вуліцы-ж ім начаваць... (*Пауза*). Ну, то хто тут куліган? (*Сьмех*).

Галасы.—Прыняць!

— Нельга!

— Прыняць!

Віхура (*устае*). Прашу слова.

Альховы. Слова мае таварыш Віхура.

Віхура. Смык Сымонка, сапраўднае прозьвішча яго Скрыпка, прайшоў суровую жыцьцёвую школу і ўсё тое, што ён казаў, гэта праўда. Скрыпка Сымон, па майму глыбокаму перакананьню, падрыхтаваны для ўступленьня ў комсамол. Я прапаную прыняць яго. (*Аплёдысманты*).

Альховы. Галасую. Хто за? Абсалютная большасьць. Супроць? Трое. (*Пауза*). Пытаньняў больш няма? (*Аплядаецца*). Сход закрыты.

Зьвягіна (*махае рукамі*). Таварыш Альховы! Слухай! Запішы, што я ўстрымалася... (*Сьмех*).

Альховы (*усьміхаючыся*). Можна. (*Разыходзяцца*).

7. Бяру офіцэра

Беразоўскі сьдзіць у куце, перастаўляе шахматы.

Хмара (*уваходзіць, садзіцца*). Бяру офіцэра.

Беразоўскі (*не звяртае ўвагі*). Шах каралю.

Хмара. Шах і мат. (*Змахнуў рукавом шахматы*).

Беразоўскі (*ускочыў*). Я...

Хмара (*устаў, спакойна*). Я былінка, адзін...

Беразоўскі (*нэрвеўца*). Я... Мы...

Хмара (*усьміхаючыся*). Кароткае замыканьне... (*Пауза*).

Каранасты, у самога сябе ўрос...

Беразоўскі (*многазначна*). Сыграем яшчэ.

Хмара (*махнуў рукою*). Прайграна, да-ра-гуша! Нішто сабе ягадка? У падхалімы да Віхуры...

Беразоўскі. Што?

Гніда (*уваходзіць, паднімае шахматы*). З строю выбіты...
(*Глядзіць на Беразоўскага*). Калі што, бяру офіцэра...
(*Пад нагамі хруснула*).

Беразоўскі (*усхвалявана*). Як?

Гніда. Офіцэрышка ў маіх руках... (*Паказвае*).

Беразоўскі (*нэрвуецца*). Ды ну вас! (*Памкнуйся ісьці*).

Гніда (*злосна*). Эй, гаспадзін, не рызыкуй!.. (*Мякчэй*). Дай
на паўлітроўку...

Беразоўскі. Няма.

Гніда. Знойдзеш!

Беразоўскі (*шукае ў кішэнях*). Такі няма.

Гніда (*хітра*). Барахлішка маеш...

Беразоўскі. Брыдота!

Гніда. Но, но, цішэй на павароце...

Беразоўскі (*адштурхнуў ад сябе*). Балота!

Хмара. Балота!?

Гніда. Ой, не чапай балота... (*Паўза*). Навошта парушаць
спакой у краі, дзе балота зьяўляецца адзінаю ўдехаю...
Колькі казак, легенд, песень, розных мэлёдый з балотам
звязана...

Вадзім (*увайшоўшы, чуе апошнія словы*). Асушым балоты,
зьявіцца новыя песні, мэлёды, легенды...

Беразоўскі (*рад*). Правільна! (*Паўза*). Сынку, дарагуша...

Гніда (*зласьліва*). Няхай сынку пасьсе сьвінку...

Хмара (*да Вадзіма*). З маладых, а раньні!..

Вадзім. Ба-ло-та!

Віхура (*увайшоўшы*). Трэба асушваць...

Гніда. Што?

Віхура. Балота. (*Паўза*). І ў балоце золата бывае...

Беразоўскі. Трэба, дарагуша, ой як трэба... Буланы да
балота прывыкшы і той заграз...

Гніда. Туды яму і дарога!..

Хмара. Папхнуць, ды і калом па галаве!..

Віхура. О, не! (*Паўза*). Выцягнулі мы яго, падкармілі, па-
бег стары падскокваючы...

Хмара. Кляча!..

Віхура. У добрай гаспадарцы і кляча патрэбна... (*Глядзіць
на раскіданыя шахматы*). Давай, стары, сыграем...

Гніда (*паказвае*). Офіцэрышка ў маіх руках...

Віхура (*усміхаючыся*). Нічога, пешкамі заменім... (*Садзіцца за шахматы*).

Гніда. Эх... у офіцэра... маць. (*Кідае фігуру*).

Віхура (*усміхаючы, паднімае*). Бяру офіцэра.

Гніда (*нэрвова*). Ня людзішкі, а... сволачы! (*Хутка выходзіць, за ім Хмара*).

Вадзім (*паглядзеў*). Жыцьцё, гэта шахматная ігра!

Віхура. Шах каралю!

Беразоўскі. Мат каралю!

Віхура. Шах і мат!

8. Ту кіп эй фарм із ноат ту вьюў эй баскет

Скрыпка (*чытае пра сябе*). Соў ор аддзервайс дзі вор эмауд дзі кэпіталістык уорд энд Юніон Соўвет Соўшыэлістык рэпаблік із апэвойдэбл. (*Да Марыны*). Марынка, усё-ж, калі яна пачнецца?

Марына. Што?

Скрыпка. Вайна.

Марына. Якая табе вайна?

Скрыпка. А такая, ядрона хны, што: ту кіп эй фарм із ноат ту вьюў эй баскет... (*Паўза*). А па-нашаму, па-беларуску, бяз усякіх: гаспадарку весьці — не кашалі плесьці... (*Чытае*). Дзі эканомікал крайзыс гэд окюпай олл дзі кэпіталістык каўнтрыс. Юроўп із гэспінг ін дзі клэатчэс оф дзі эканомікал крайзыс.

Комсамолка (*чытае*). Уэльс вооз стронглы энкшыюус эт мітынг эй лэйды. Сноў увайт фэйс...

Скрыпка (*прыслухоўваецца*). Лахудра.

Комсамолка. Хто?

Скрыпка. Твая лэйды. (*Схапіў комсамолку*). То-лі нашы дзеўкі калгасныя: ядроныя, румяныя, дзябэлыя... Адным словам кроў з малаком.

Комсамолка (*вырвалася, чытае*). Сноў увайт фэйс...

Скрыпка. Фэйс... шмэйс...

Марына (*да Скрыпкі*). Кінь бузіць, іначай...

Скрыпка (*перарывае*). Іначай... Хай гэту чытае. (*Дае кніжку*).

9. Кракадзіл гарохавы на чарапасе верхам

Вадзім (канчае афармляць насыценную газету). А лоўка ты яго схапіў. (Разглядае карыкатуру). Гніда, гідра рэвалюцыі... сказаў Сымонка Смык, а цяпер ангелец Скрыпка...

Альховы. Ангелец?

Вадзім. Ага. Крукам сядзіць над ангельскаю моваю...

Альховы (разглядае карыкатуру). Можа, хіба крыху вусы падправіць?

Комсамолец. Кінь мусоліць і так добра. (Паўза). Каб Хмару яшчэ...

Альховы. На чарапаху яго, ці што?

Комсамолец. Лоўка! Кракадзіл гарохавы на чарапасе верхам...

Альховы. Вырашана аднагалосна. (Паўза). Толькі Зьвягіна ўстрымоўваецца... (Паказвае карыкатуру. Сьмех).

Зьвягіна (увайшоўшы). Чаго вы рагочаце? (Падыходзіць, разглядае). Іш ты, машыністы...

Комсамолец. На ўсіх парах нясецца ўперад...

Зьвягіна. Устрымоўваюся ад аналізу.

Альховы. Чаму?

Зьвягіна. Героям дня ня можа быць адзін Віхура... Дзе масы?

Вадзім. На будоўлі, разам з ім. Глядзі... (Паказвае).

Зьвягіна. А элементы культуры ў агульнай сыстэме. Дзе я, загадчыца клубу? Верхаглядства, яўная недацэнка, загібы, опортунізм...

Комсамолец. Чаго ньеш? (Паказвае карыкатуру). Паглядзі, мой сьвет, падзівіся, кім ты ёсьць...

Зьвягіна. А-ах! (Узрыў сьмеха). Я ўстрымоўваюся... О, не! Я супярэчу! Я не дазволю!.. Я забараняю вывешваць гэту паршывую газэтку... Я... я...

Комсамолец. Паглядзі, мой сьвет, падзівіся, кім ты ёсьць... наша культура.

Зьвягіна. Разьвяліся розныя колегіі, комісіі, падкомісіі, гурткі, шмурткі... а хіба гэта дапамагае рабоце?.. (Паўза)..

О, не, культура разгорнута...

Комсомолец. Калі што і робіцца, дык толькі дзякуючы партколектыву...

Уваходзяць рабочыя, разглядаюць газету, сьмех.

1-ы рабочы. Хо-хо-хо!

2-гі рабочы. Здрава!

Хмара (*злосна*). Што? Мiane... Ідры тваю з такою самакрытыкаю. (*Хапае газету*).

Комсомолец. Но, но, но!

1-ы рабочы. Ня дурачся... (*Вырваў газету*).

Комсомолец. Ха-ха-ха! Але-ж трэба так схапіць...

Відук (*чытае*). Кракадзіл гарохавы на чарапаце верхам...

Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!

10. Хопіць таўчы ў ступе ваду

Інструктар дае сьвісток.

Галасы. Лявоніху!

— Юрачку!

— Таўкачыкі!

Зьвягіна (*убягае*). Але, але, таўкачыкі!..

Галасы.—Хопіць таўчы ў ступе ваду!

— Даёш!

— Наш!

— Новы!

— Будаўнічы!

Інструктар. Танец будаўнікоў.

Сьвісток. Музыка. Танцуюць вытворчы танец.

Круг трэці

Кватэра Скакуна Хведзькі.

1. Дай ёй па загрыўку

Гануля. Хведзька, ты сёння будзеш са мною, праўда?
Ты, нікуды ня пойдзеш?

Скакун (*ходзіць разважаючы*) Жыве чалавек і раптам ня стала чалавека, амба, каюк. (*Пауза*). Дзеці плачуць, жонка рукі ломіць, прамовы, а чалавека ня стала... амба, каюк.

Гануля (*падыходзячы*). Хведзька, ты нікуды ня пойдзеш?

Скакун. Калі-ж шчыміць... Хоць каплю глынуць... Смага...

Гануля. А ты ня думай аб ёй... (*Абнімае*). Добра? (*Пауза*).

Ну, чаго-ж ты маўчыш?

Скакун. Э-эх жыцьцё! Ні табе выпіць, ні табе закусіць...

Гануля. Хведзька, ты застанешся са мною, добра?

Скакун. Добра.

Уваходзяць Гніда, Хмара, Хрушч, усе п'яныя.

Гніда. Гаспадыні, маё!.. (*Ікае*).

Хмара. Здароў ударнік (*Дастае бутэльку*). Усё адно, адзін раз жыць... Пі, хлопцы, весяліся, а там хоць трава не расьці!..

Хрушч. Каля бабінай спадніцы! Ну і ўдарнік!? Ха-ха-ха!

Гніда. У лапы ўзяла... (*Паказвае на Ганулю*). Як кошка...

Го! (*Пауза*). А ты, ня будзь мышкай, а будзь пацуком...

Скакун (*адзяляецца*). Я крыху прайдуся, праветруся...

Гануля. Ня пушчу.

Галасы. — От птушачка!

— Зязюлька!

— Грэе ў хвост і грыву!

— Ня баба, а чорт!

Гануля. Чуеш, ня пушчу!
Скакун (*замахнуўся*). Пусьці!
Гніда. Дай ёй па загрыўку!
Скакун (*узьяў гармонік зайграў*).

Пайшоў Хведзька скачучы,
А Ганулька плачучы...

Гануля. Досыць кажу! (*Ня пускае*).

Гніда. Па загрыўку, кажу! (*Свалка, убягае Скрыпка*).

Скрыпка (*хутка іаворыць*). Прыехалі ангельцы, праз дэкаду монтаж турбогенэратара... (*Пауза*). А корпус не гатоў.

Скакун. Ангельцы?

Скрыпка. Ага. (*Паказвае*). З такімі люлькамі... Абглядалі, сьмяяліся з бэтоншчыкаў...

Скакун (*пусьціў гармонік, той зайграў*). З бэтоншчыкаў?

Скрыпка. Ну так, за імі затрымка...

Скакун. Затрымка? Якая затрымка? Хто затрымаў? Хто асьмеліўся аплёўваць нас бэтоншчыкаў... у сусьветным маштабе.

Скрыпка. Сам аплёўваеш.

Скакун. Я?

Скрыпка. Ты.

Скакун. Я плюю? (*Садзяцца чутарыць*).

Галасы. — У косьці яму!

— Па загрыўку!

— Ня варта пэдкацца!

Выходзячы сьпяваюць:

„Хлебам кармілі дзяўчонкі мяне...“

Скрыпка (*іаворыць галасьней*). У нас, кажуць, у Ангельшчыне, бэтоншчык дае восемсот замесаў у адну зьмену.

Скакун. Восемсот? Мнагавата...

Скрыпка. Мнагавата... Гэта-ж з-пад палкі. А я, хоць і малады бэтоншчык, але дам дзевяцьсот!

Скакун. А я дзевяцьсот дзесяць!

Скрыпка (*рад*). Ёсьць! Давай умову!

Скакун. Умову?

Скрыпка. Эгы.

Скакун. Якую ўмову?

Скрыпка. Соцыялістычную. (Падмірвае Ганулі). Вось яна.
Падпішам?

Скакун (разважаючы). Навошта гэты вінтэрас?

Гануля. Хведзька!—падпісвай. (Паўза). Пролетары будзе,
а ім хаханькі, ды над кім, бэтоншыкамі...

Скакун. Ды не, як-жа, навошта падпісваць...

Скрыпка. Эх, ты, галава садовая! Як так навошта, ангель-
цаў дагнаць і перагнаць! (Падпісвае). Сымон Смык
(Скрыпка).

Скакун (устае, запраў гармонік, зьдзіўлена глядзіць).
А дзе-ж яны?

Скрыпка. Паветра дрэннае, змыліся...

Скакун (нерашуча падыходзіць да стала). Ну давай.
(Падпісвае). Хведзька Скакун (Няпуцёвы).

Скрыпка. Стой! „Ня“ выкрэсьлім, застанецца Пуцёвы.
(Сьмех. Агульная радасьць).

Скакун. Эх, Ганулька, як-бы гэта...

Гануля (рада). Цяпер можна... (Бяжыць, нясе гарэлку).

Скакун. От кракадзіл... (Сьмех).

Скрыпка. О, не (Гануля апусьціла рукі). Пасьля, як да-
гонім, ды і перагонім...

Скакун (чухае патыліцу). Хоць па адной, разумееш...

Скрыпка. Не, не, не! (Хутка пайшоў). Да заўтра!

Скакун. Бывай! Пуцёвы сваё дакажа! (Як вышаў Скрыпка,
Скакун паказвае пальцам Ганулі, адну чарку, Гануля
моўчкі налівае).

Гануля. Толькі адну.

Скакун (выпіўшы чарку, паказвае яшчэ паўчаркі). Паў-
чарачкі, ну чвэртку...

Гануля (налівае поўную шклянку). На, пі...

Скакун (узаяў шклянку потым кідае). Як дагонім (Запраў):

і працы палацы збудуем

у горадзе новым труда.

Гануля (рада). Хведзька, зануда ты мой няпуцёвы...
(Абнімае).

Скакун (сьмяецца). Кракадзіл ты мой у спадніцы... (Паўза).
Хведзька будзе Пуцёвым!

Гануля. Будзе?

Скакун. Будзе. *(Пауза)*. Толькі ты мне сына, пудёвага...
(Пауза). Будзе?
Гануля. Будзе.
Скакун! Падпішам умову?
Гануля. Падпішам. *(Абнімае)*.

2. Эта жэншчын горш зьмяі

Тацяна *(грае на піяніна нейкую заўняўную мэлэдыю)*.
Нешта-ж іх доўга няма... *(Стук у дзверы)*. Уваходзьце!
Яшка *(убягае)*. Тацяна Вікенцьеўна — у машынах можа яны
і разьбіраюцца, а што да політыкі, дык ні ў зуб нагой...
Тацяна. Хто?
Яшка. Ангельцы.
Тацяна. Якія ангельцы?
Яшка. А хіба вы ня ведаеце? Прыехалі ангельцы, машыны
прывезлі *(Выбягаючы)*. Зараз прывяду.
Тацяна *(захвалявалася)*. О, божа!..
Уваходзяць: Уэльс, Тэйлор, ставяць чамаданы
Уэльс *(разглядае)*. У якіх жудасных умовах жыве рускі
інжынер...
Тацяна *(нэрвуецца)*. Ды ведаеце, усё часова... Будуецца
новы горад... Паглядзіце заўтра...
Уэльс. Глядзела, глядзела.
Тацяна. Ды распранайцеся... *(Глядзіць на Тэйлора, той
усьміхаецца)*. Сяргей, сынку...
Тэйлор *(паглядзеў на Яшку)*. Мыляецеся...
Тацяна. Але, але, мыляюся, старая я ўжо, сынку..
Уэльс *(злосна)*. Сынку. *(Капошыцца ў кішэнях, дастае
дробныя, дае Яшку)*. Пашалуста...
Яшка. Па-першае, у нас беларусізацыя і толькі адны нацдэмы
пераехалі на расейскую мову, а па-другое *(дастае з кі-
шэні грошы)*, магу здачы даць!
Уэльс *(неразумеўшы)*. Мала?.. *(Дастае грошы)*. Дарага-
фісна якая... Фасьмі..
Яшка *(капіруе Уэльса, праз плячо)*. Фасьміце!..
Уэльс *(зразумеўшы)*. У — мразь!..
Яшка. Ага, вялікабрытанская.. *(Пабеі)*.
Уэльс. Мерсавец!.. *(Да Тэйлора)*. Падстафной — бальшафік..

- Тэйлор. Драбната... Ня варта нэрвы псаваць...
- Уэльс (*садзіцца*). Мая краіна паслаф устанавіць фам машына. Машына прыфесен.
- Тацяна (*праз сьлёзы*). Сяргеюшка, сынку..
- Уэльс (*хітра*). Гэта ваш сын... (*Пауза*). Тады, ён сын на адна хвіліна. (*Глядзіць на гадзіннік*). А цяпер Джэк Тэйлор.
- Тацяна (*голасна*). Сяргеюшка.. сынок.. праз цябе я вочы выплакала. (*Плача*).
- Тэйлор. Мама... ня трэба. (*Суха*). Я Джэк Тэйлор, інжынэр.. Ха-ха-ха!
- Уэльс (*да Тацяны*). Трымайцеся, іначай на расправу бальшафікам...
- Уваходзіць Ніл Максімівіч, Вадзім і Марына.
- Марына. Добры вечар! (*Вітаецца*).
- Уэльс. Добры вечар! (*Пауза*). Ёт сімс ту мі дзэт ю ноў інгліш лангвіч.
- Марына. Эй літл. Увай ду ю нот гоў ту Інглэнд.
- Уэльс. Уат із прэвэтс юр-гоінг ту Інглэнд?
- Марына. Нэвер.
- Уэльс. Боат ўвай? Ар ю эй бальшавік?
- Марына. Ноў.
- Уэльс. Гм... Сач эй чармінг вумэн, эй фючэр білдэр віл стэй ін ддзі клэтчэс оф ддзі эшыап. Ёт із інпосібл.
- Марына (*нездаволена*). Стоп іт, ай сэй! (*Пайшла*).
- Уэльс (*да Тэйлора*). Эта жэншчын горш зьмяі. Яе асьцярагайся!
- Тэйлор. Глупства.
- Уэльс. Яна зьбіраецца...
- Тэйлор. Нікуды ня дзенецца, тут будзе (*ідзе да Марыны, аб нечым гаворыць, тая распранаецца*).
- Уэльс (*да Беразоўскага*). Як вам падабаецца яна?..
- Беразоўскі (*не зразумеўшы*). Ваша фірма заўсёды славілася акуратнасьцю...
- Уэльс (*да Марыны*). О, прэкрасны лейдзі, мы ўсе да соцыялізму прыйдзем... толькі іншым дарога...
- Марына. Дарога да соцыялізму адна—клясавая барацьба—грамадзянская вайна—саветы...

- Уэльс (*расхаджае*). Саўеты... (*Застанавіўся*). „Мир хижи-
нам“... (*Разглядае карціну*). Як вам падабаецца? Ніякага
мастацтва...
- Вадзім. Ня згодзен! Тут пачатак мастацтва бальшавізму...
- Уэльс. Н-да... Бальшафізм. (*Пауза*). Вы карошы мальчык-
мысльіла так, як гэзісы...
- Вадзім (*чуць устрымліваецца*). В-вы...
- Уэльс (*падкрэсьлена*). В-вам цяжка, я гэта разумей... Няма
тэхнікі... Так, так. Зафоды ваш вылеціш у труба...
- Марына (*перарывае*). Заводы нашы на поўным ходзе. Краіна
саветаў, краіна сталі, краіна фабрык дымных і машын...
- Тэйлор. Будзе... А покуль...
- Вадзім (*з запалам*). На палёх, на нівах нашага краю, за
мест клячы, гуляюць стальныя волаты—трактары.
- Уэльс. Бачыла, бачыла...
- Вадзім (*нэрвуецца*). І мы бачыла, што ў вас рукі ў крыві..
(*Перадражнівае*). Вы душыла кітайская рэвалюцыя... Вы
вешала кітайскі кулі... Вы пачкамі страляла колёніяльных
рабоў... Вы, культурная Эўропа!..
- Уэльс (*перарывае горда*). О, мы культурны Эўропа, у нас
вялікія мажлівасьці...
- Марына. О так, па часьці пытак...
- Уэльс (*паглядзеў на Тэйлора хітра*). Фы многа казаа
прафды. Мы спэцыялісты, а не фашысты... Мы адны а-
тых, якія хочам выехаць адсюль бальшафікам...
- Тацяна (*да ўсіх*). Сядайце, калі ласка!
- Уэльс (*глядзіць на стол*). Што? У фас ёсьць масла? Фет-
чына? Халодны парася? (*Пауза*). О, да, тут прафінцыя,
Беларусь... Бульба, сьвіньні...
- Тэйлор. Акрамя гэтага: лес, скапідар, лён, каноплі, рагатае
жывёла...
- Уэльс (*не зразумеўшы*). Што такой?
- Тэйлор. Скот.
- Уэльс (*садзіцца за стол*). Ага. Скот.
- Усе садзяцца за стол, п'юць закусваюць.
- Тэйлор (*да Марыны*). Хоць адну.
- Марына. Не, не. Я ня п'ю. (*Глядзіць на гадзіннік*). Да
мне трэба...

Тэйлор. Ну што вы, што вы...

Марына (*выходзіць з-за стала*). Дзякую.

Вадзім. Дазволь правесці.

Марына. Калі ласка. (*Выходзяць*).

Тэйлор (*п'яны*). Зноў я ў родным краі, але на гэты раз нешта трывожыць мяне...

Уэльс. Што з табою, Джэк?

Тэйлор (*п'е запалам*). Э-эх, як хочацца зноў на каня... па лясох, па стэпах, па гарах... пад Баранавічамі ў крынічаньцы апошні раз рысака паіў...

Уэльс. Джэк, нельга так. (*Пауза*). І сьцены фука мае...

Тэйлор. Напляваць!.. (*Пауза*). Жыцьцё маё, Горальд, сабакае... (*Пауза*). А калісьці, было, зусім другое...

Беразоўскі. Ты ня праў, Сяргей... Мы былі горш сабак... зьвяр'ё, а ня людзі.

Цёмна. Яму здаецца, як Сяргей катуе рэволюцыя-нэра, потым вырэзвае на сьпіне зьвязду.

Тэйлор (*балюча*). Я баюся... Мяне схопяць бальшавікі...

Уэльс. Так, так. Эта жаншчын был тут. Яна відаць бальшафіча. Яна слышал усё... О, гэта жаншчын горш зьмяі...

Беразоўскі. Вас нікто не закране, толькі... добрасумленна працаваць.

Уэльс (*зусім п'яны*). Мы будзем карашо працавала. (*Асоўваецца*).

3. Жывыя людзі—жывыя і справы

Скакун (*ідучы*). Батальён бэтоншчыкаў Хведзькі Скакуна...

Голас. Пуцёвага!

Скакун (*паўтарае*). Батальён бэтоншчыкаў Пуцёвага рапортуе.

Жывая дыяграма.

Галасы.—Дваццаці дзевятага—семсот шэсьцьдзсят бэтоназамесаў!

— Дваццаць першага дзевятага—восемсот адзін!

— Дваццаць другога дзевятага—восемсот дваццаць!

— Дваццаць трэцяга дзевятага—восемсот дваццаць чатыры!

— Дваццаць чацьвертага дзевятага—дзевяцьсот трыццаць бэтоназамесаў!

Скакун (да Скрыпкі). А ты, ядзяць-це мухі, адстаеш. (Пайшоў сьпяваючы). Пайшоў Хведзька скачучы...

Скрыпка. Дагонім! (Паўза). Рапартуе камсамольскі батальён бетоншчыкап Скрыпкі Сымона.

Галасы.— Дваццатага дзевятага—семсот пяцьдзсят дзевяць бэтоназамесаў!

— Дваццаць першага дзевятага—восемсот!

— Дваццаць другога дзевятага—восемсот пятнаццаць!

— Дваццаць трэцяга дзевятага—восемсот дваццаць два!

— Дваццаць чацьвертага дзевятага—дзевяцьсот дваццаць дзевяць бэт оназамесаў!

Віхура (рад). Дзевяцьсот дваццаць дзевяць і дзевяцьсот трыццаць—наш гонар!

Скрыпка. Камсамолія!—на рыштаваньні. (Гудок зьліваецца з песьняй):

Электрыкай поле агорнем,
Па слупох пабягуць правяды.

Дубовік. Жывыя людзі, жывыя і справы.

Верас. Рапартуюць каменшчыкі.

Выходзіць жывая дыяграма.

Рабочы. Дваццатага дзевятага—сем тысяч цаглін на чалавека-зьмену!

Галасы (разам). Дваццаць чацьвертага, дзевятага—дзевяць тысяч трыста. На чале батальёну каменшчыкаў стары кладчык Верас!

Віхура. А цесьляры адстаюць.

Праходзяць рабочыя, сярод іх Хмара, Хрушч.

Хмара. Ударніцтва ідэальная рэч, васьць толькі харчы...

Хрушч. Што харчы, абадраліся...

Хмара. На лыка не хапае... (Паказвае босыя ногі).

Хрушч. Тутуню няма... Ну і жыцьцішка прышло... Электрыкай не наясія...

Праца. Паступова прыступаюць да работы. Хмара,
Хрушч.

4. Во ў нас ня тое, што ў вас

Уэльс (ідучы). Гм... Як на дражджах расьце электрастанцыя...

Тэйлор. Відаць, корпус у тэрмін здадуць.

Беразоўскі. А як-жа. Глядзіце, з якім запалам працуюць...
Хмара (да Уэльса). Во, у нас ня тое што ў вас... (Садзіцца
закурвае).

Уэльс (хітра). Карашо ў вас...

Хрушч (падб'ягае, закурвае). Што ён кажа?

Хмара (перадражнівае) „Карашо ў вас“... (Сьмех).

Дубовік (підышоўшы). Абібокi, лодыры, хіба час цяпер
раскурваць.

Хрушч. Пайшоў ты!.. Падумаеш, генэральны...

Дубовік (плюнуў). Трутні!..

Беразоўскі (да ўсіх). Нельга так, дарагушы, трэба праца-
ваць...

Хмара (павольна паднімаецца). Ад працы конідохнуць...

Пачынаюць працаваць.

Уэльс (да Беразоўскага). А тыя, відаць, пальшафік...

Беразоўскі. Не.

Уэльс. Як не?

Беразоўскі. Звычайныя рабочыя.

Праходзяць. Падняўся моцны вецер; людзі ледзь-
ледзь трымаюцца на рыштаваньнях.

5. Завіруха

Віхура (зверху). Таварышы!—Завіруха ня спыніць работу.
Электрастанцыя павінна стаць у строй і чым кутчэй, тым
лепей.

Хрушч. Братцы, згарыць яна гэтая праца!

Хмара. Гэта вар'яцтва!.. (Дрыжыць). Зуб на зуб не пападае...
(да Віхуры крычыць). Урэшце-рэшт трэба быць жы-
вымі людзьмі...

Дубовік (з рыштаваньняў). Таварышы!—каму не пад сілу,
злазь!

Гураган.

Соцыялізм не пабудуеш у белых рукавічках...

Гураган узмацняецца.

Праз буру, гураган, насустрач стыхіі да новых перамог!
(Частка рабочых сходзіць з рыштаваньняў).

Галасы.—Цэманту!

— Цэглы!

— Давай!

— Давай!

Скрыпка (*завіхаючыся*). Есьць. (*Пауза*). Хутка па палёх,
па нівах пабягуць правды, загавораць мовай чалавечай...
Падналяжам, хлопцы, ды паднацісьнем! Яшчэ разоў!

З А С Л О Н А

Круг чацьверты

Габінат Віхуры. Стол, крэслы, тэлефон. На сьцяне.
'чарцяжы электрастанцыі

1. Пратры вочы, пацук

Віхура (*працягвае дыктаваць*). Несваячасовая прысылака жалезных страпіл затрымлівае заканчэньне будаўніцтва ў тэрмін.

Машыністка (*друкуючы, паўтарае*)... затрымлівае заканчэньне будаўніцтва ў тэрмін. (*Паўза*). Подпіс?

Віхура. Так.

Машыністка (*голасна*) НачДРЭС. А. Віхура.

Віхура. Ёсьць. (*Садзіцца падпісвае*). Вы вольны. (*Пайшла, насустрач ідзе рахункавод*).

Рахункавод (*да машыністкі*). Ізвініце-с, журавіначка мая кірпаносенькая...

Машыністка. Куды прэш?.. (*Стукнула нагой*). Пратры вочы, пацук! Можна сказаць на жывую паненку...

Рахункавод. Ой-ей-ей... (*Скача на адной назе, губляе папэры*). Дазвольце далажыць: наступіла паненка на любімы мазоль... (*Паўза*). Ды зусім ня тое, не, не, ня тое мы хацелі далажыць... (*Паўза*). На будаўніцтве лічыцца на сёнешні дзень (*лічыць у паветры*), паўтары тысячы чалавек, з якіх трыццаць паехала, дзесяць ня вышла на работу...

Віхура. Хто ня вышаў?

Рахункавод (*глядзіць уверх*). Нумары: восемсот, восемсот тры, дзевяцьсот пятнаццаць, тысяча трыццаць...

Віхура. Балда...

Рахункавод (*перарывае*). Ізволілі сказаць Балда... Ізвініце-с, я працую...

Віхура. Балда, я-ж прасіў вас, даць мне сьпіс прагульшчыкаў... іх прозьвішчы.

Рахункавод. Ізвініце-с, ня ведаю, ня ведаю.

Віхура. Як з рабочай сілай? Бригадзіры далі заяўкі?

Рахункавод. Так. (*Лічыць у паветры*). Не хапае пяцьсот чалавек і аднаго рахункавода.

Віхура. Пішыце двух.

Рахункавод. Слухаю. (*Выходзячы*). Крыху лягчэй будзе, штаты павялічваюць...

Віхура (*ходзіць*). Доўга прыдзецца чакаць... (*Спыніўся каля царцяжоў*). Да дню кастрычнікавых сьвят ДРЭС павінна працаваць. (*Звоніць тэлефон*). Слухаю. З партколектыву? Гэта ты, Дубовік? Ага. Нехапае, браце, пяцьсот чалавек. Так, пяцьсот. Што? Зойдзеш? Добра. Слухай, Тарас, можа Відука захаціш. Ну і добра, прыходзьце. Давайце, давайце, разам абмяркуем. Адна галава добра, а тры лепей. (*Стук у дзьверы*). Уваходзьце.

2. Сваіх дачакаліся

Кімаў (*увайшоўшы*). Можна бачыць Віхуру?

Віхура. Што скажаце? Сядайце.

Кімаў. Мяне прыслалі маскоўскія рабочыя на дапамогу беларускім таварышом па монтажу ДРЭС.

Віхура. О-о, здароў, дружа! (*Вітаецца*).

Кімаў (*вітаючыся*). Кімаў Арсень.

Віхура. Комсамолец?

Кімаў. Так.

Віхура (*вельмі рад*). Братуха ты наш... Ды сядай, сядай... Э, сваіх дачакаліся... Разумееш, якраз у пору, а кажуць-жа, што дарага лыжка ў абед... (*Паўза*). А мы тут б'емся... Рабочых не хапае...

Кімаў. Ангельцы прыехалі?

Віхура. Прыехалі. Ды што ангельцы, не разумеюць яны нас, а мы іх...

Уваходзяць Дубовік, Відук.

3. Вучыцца ў рабочых і іх вучыць

Віхура. Будзьце знаёмы, таварыш Кімаў—комсамалец, інжынэр. (Паўза). А гэта (паказвае) Дубовік—сакратар парколектыву і Відук—старшыня рабачкому...

Дубовік (вітаючыся). Гм... На лаўца і зьвер бяжыць...

Віхура. Пролетарыі Масквы прыслалі... дапамагаюць. (Паўза). Ну, хлопцы, сядайце. (Усе садзяцца). Справа такая: няхваткі рабочых, некаторае спазьненне будаўнічай часткі, не павінна прыстанавіць работу...

Дубовік. Ясна. Рабочыя, як ільвы, б'юцца за тое, каб у тэрмін пусьціць станцыю.

Відук. Конкрэтная прапанова: адабраць лепшых ударнікаў у брыгаду Кімава і прыступіць да працы...

Віхура. Відаць даўдзецца некаторым перакваліфікавацца.

Дубовік. Ясна.

Кімаў. Давайце кіраўнікоў зьвеньняў.

Відук. Альховы.

Кімаў. Хто такі?

Тарас. Манцёр, сакратар комсамольскае ячэйкі, а працуе бэтоншчыкам.

Кімаў. Лоўка.

Дубовік. Скрыпка—комсамалец, бэтоншчык.

Кімаў. Ёсьць.

Віхура. Пудёвы—бэтоншчык, ударнік.

Кімаў. Любата.

Відук. А ўсё-ж, з перакваліфікацыяй цяжкавата...

Дубовік. Ясна, што ня лёгка.

Кімаў. Нічога: будзем вучыцца ў рабочых і іх вучыць...

Уваходзяць Беразоўскі, Уэльс, Тэйлор.

4. Узяла біржа рабочых

Уэльс (да Віхуры). Паседжаньне? Перашкодзіла?

Віхура. Невялічкая нарада. (Паўза). Няхваткі з рабочай сілай.

Уэльс. Няхватка?

Віхура. Так.

Уэльс. Узяла біржа рабочых.

Віхура. Няма.

Уэльс. Новасьці, няма.

Відук (*вырвалася*). Няма такі, місьцгер Уэльс. Біржа пустая.

Уэльс (*паглядзеў на Беразоўскага*). Фантазія, больной чалавек...

Кімаў. Часамі хворы арганізм ня можа ўспрыняць рэчаіснасьці, гэта бывае...

Уэльс (*ускочыў*). Маладой чалавек...

Кімаў (*устаў*). Інжынэр Кімаў. (*Пауза*). Будзем разам працаваць.

Віхур. Да-а, Ніл Максімавіч...

Беразоўскі (*да ўсіх*). Пройдем на месца работы. (*Выходзяць*).

Б. Вы прывыклі да лёгкадумных экспэрымэнтаў

Уэльс (*разглядае, разводзіць рукамі*). Прыступіць работа нельзя...

Тэйлор (*глядзіць уверх*). Не, не, кожную хвіліну...

Уэльс. Так, Джэк, ападкі... можна галава скруціць.

Беразоўскі (*да Уэльса*). Усё-такі...

Уэльс. Усё-такі, ангельскі інжынэр, ня сьвіньня, прадавала так.

Кімаў. Працаваць можна. (*Пауза*). Зразумела, што адначасна з мантажом, будзе ісьці праца на версе: крыцьдэ страхі, устаўленьне ваконных пераплётаў, шыб... такім чынам да кастрычнікавых сьвят ДРЭС уступіць у строй.

Уэльс (*да Тэйлора*). Дайце яму даведка.

Тэйлор (*да Кімава*). Топкі катлоў нашае фірмы монтыруюцца пяцьдзсят восем дзён і 13 гадзін. (*Пауза*).

Змонтыраваць турбіну, патрэбна тры-чатыры месяцы.

Кімаў. Турбіну ў дванаццаць тысяч кілёват можна змонтыраваць у дваццаць дзён. (*Пауза*). А пры сустрэчным, у дзевятнаццаць.

Уэльс. Вар'яцтва!.. Вы прывыклі да лёгкадумных экспэрымэнтаў!? Вы, малады інжэнэр—хворы чалавек...

Тэйлор (*да Уэльса*). Вы правы. (*У бок*). У вар'яцкай краіне можна сустрэць на кожным кроку хворых людзей...

Уэльс (*горда*). Пры ўмове настойваньня на такія тэмпы мы прымушаны будзем зьняць з сябе адказнасьць за будучы работа станцыі і ня ўдзельнічаць у мантажы катлоў...

Віхура (*цвёрда*). Тэмпы рашаюць: ДРЭС да кастрычніка падніме пару.

Уэльс. У такім разе... (*Дэмонстратыўна ўходзіць*).

Беразоўскі (*у дагонку*). Місьдэр Уэльс... Джэк... Джэк... Сяр...

Кімаў (*з запалам*). Бацькі Перакоп бралі, у Вісьле коняй паілі, а мы будзем монтыраваць катлы, даваць пару турбінам...

6. Не ў пяцьдзесят восем, а ў дваццаць восем

Уэльс (*аглядае цацёл*). Куды выгоніш (*падкрэсьлена*), інжынер Кімаў?

Кімаў. Гэта яны, комсамоляты абвясцілі сябе ўдарнікамі, высунулі сустрэчны...

Уэльс. Хто?

Дубовік. Комсамольская брыгада ўзялася змонтыраваць топку з усімі гідраўлічнымі ўстаноўкамі ў дваццаць восем дзён...

Уэльс (*нэрвуецца*). Ня ў дваццаць восем, а ў пяцьдзесят восем і 13 гадзін...

Скрыпка (*зласьліва*). А мы, ядзяць-це мужі, узяліся ў дваццаць восем!

Галасы—Ха-ха-ха!

— І 13 гадзін!

— Адкінь гэту чортаву дзюжыну!

Уэльс. Я патрабую...

Усе (*оазам*). Не ў пяцьдзесят восем, а ў дваццаць восем.

Уэльс (*хапае чарцяжы*). Наша фірма ня можа так працавала. (*Дэмонстратыўна ўходзіць*).

Скрыпка. А наша можа! (*Усе акружаюць Кімава*).

Галасы. Пайшоў?

— Пайшоў!

— А чарцяжы?

Кімаў (*панура*). Забраў. (*Устрахнуў галавой*). Братва!— давайце ў дваццаць пяць.

Галасы.— Даёш!

— Д-да!

— Цяжката!

— Ня страшна!

— Даёш!

— Абы чарцяжы!

Жімаў. Будуць чарцяжы!

Праца. Сьмех, гоман, адзін Кімаў ходзіць заду-
маўшыся.

7. Узарваць новы горад,—гэта значыць, адцягнуць сабе жыцьцё

Тэйлор (*ідучы з будаўніцтва*). Ёт із райт, то эксплоўд дзі нью таун іт мінс то дзілаў дзі лайф, фор майселф. (*Скрыпка высунуўся, падслухоўвае*).

Уэльс (*напужана*). Уат?

Тэйлор. Ёт віл бі дон!

Уэльс (*спакойней*). Хаця, мая фірма, гэта не датычыцца...

Тэйлор (*цвёрда*). Ёт із райт, то эксплоўд дзі нью таун іт мінс то дзілаў дзі лайф, фор майселф.

Скрыпка (*пералістае славарык*). Ёш ты гады, сволачы. (*Пауза*). Узарваць новы горад,—гэта значыць адцягнуць сабе жыцьцё. (*Пауза*). Ёт віл бі дон. Будзе зроблена. Дудкі! (*Пабеі назад*).

8. Ёт віл бі дон

Тэйлор (*ідзе разважачы*). Ёт віл бі дон!

Гніда (*стаіць абапёршыся, насьвістае*). Эй гаспадзін!

Тэйлор (*напужана*). Што?

Гніда (*сьмела падыходзіць*). Здрэйфіў!

Тэйлор (*адступаючы назад*). Што... Што вам трэба?

Гніда. Не прытварайся... Толькі на адну паўлітроўку. (*Пауза*). Ды ня пужайся... свае людзі, у даўгу не заста-
немся.

Тэйлор (*выхватвае рэвольвэр*). Не падыходзьце... страляю.

Гніда. Ня бузі!..

Тэйлор. Стра-ляю!

Гніда (*усьміхаючыся*). Хіба з перапалоху... (*Пауза*). Ніколі ня думаў я, гаспадзін Беразоўскі, што вы такім трусам сталі... (*Пауза*). Гэта я, Жыгалка... (*Пауза*). Памятаеце, Таўсты лес...

Тэйлор. Жыгалка?.. (Аглядаецца). Ёт віел бі дон!
Гніда. Навучыліся балбатаць... Па чыёму гэта: іт віел бі дон!

Тэйлор. Ёт віел бі дон... (Многазначна). Будзе зроблена?..
Гніда (усьміхаючыся) Пірамідону... комсамольцам?.. Магім!
Тэйлор (адводзіць у бок). Кацёл... (Аглядаецца, ціха гаворыць, паказвае рукамі выбух).
Гніда. Будзе зроблена!.. (Разыходзяцца).

9. Каб пазнаць чалавена, трэба пуд солі зьесьці

Кімаў (ідзе, прылядаецца). Вадзім!

Вадзім (ускочыў). Га? Што?

Кімаў. Ты тут начуеш?

Вадзім. Люблю, браце, машыну, сьдэрагу яе... Мала што можа здарыцца...

Альховы. Ты так гаворыш, нібы...

Вадзім. Гэты лязг, сьвіст, грукат, стукат, роўнамернае цоканьне, гудкі—наша радасьць; яны складаюць дзіўную музыку, сымфонію вялікіх дзён... Люблю, ой люблю машыну!

Кімаў. А чалавека?

Вадзім. Чалавека? (Паўза). Чалавек,—тая-ж машына, ды толькі?

Кімаў. Чалавек тая-ж машына, ды толькі (падкрэсьлена) больш складаная... (Паўза). Ён яе прыдумаў, машыну значыць, яе ўдасканальвае, прымушае сьпяваць твая жесьні, якія яму бліжэй да сэрца... (Паўза). Пазнаць машыну ўсякі можа, а вось чалавека ў яго супярэчнасьцях... (Многазначна). Каб пазнаць чалавека, трэба пуд солі зьесьці!

Вадзім. Во, во, во! А каб чалавецтва пазнаць, тады вагоны патрэбны... (Паўза). Ды што там, бацьку роднаму ня вер...

Кімаў. Правільна! Ня ўсякаму бацьку можна верыць.

Вадзім (спахваціўся). Тады каму-ж верыць, калі бацьку нельга...

Кімаў. Ідэя—гэта бліжэйшая радня, яна збліжае чалавека з чалавекам...

Вадзім (*пацірае вочы*). Пачакай, пачакай... Дык, як-жа гэта?
Кімаў. Ну, возьмем партыю бальшавікоў. Што яе радніць,
робіць стальной, ленінскае закалкі?

Вадзім (*перарывае*). Тады як-жа з сям'ёй, калі яна, ска-
жам (*балюча*), калі яна, скажам, па ідэі чужая?

Кімаў. Дружная сям'я можа быць толькі тады, калі людзі
ідэйна зьвязаны адзін з адным.

Вадзім (*стукнуў сябе па ілбу*). Ах ты, галава садовая,
вось дзе пачатак нітачкі для таго, каб раскруціць клу-
бок. (*Паўза*). Я яго раскручу!

Марына (*падыходзячы*). Тады ў нас будзе дружная сям'я.

Вадзім. Калі?

Марына. Калі раскруціцца клубок...

10. Турбогенэратар змонтыраваны

Віхура (*працягвае гаварыць па тэлефону*). Алё! Алё
Менск. Так, турбогенэратар змонтыраваны (*паказваецца
праца на монтажу турбогенэратара*) у дзевятнаццаць
дзён. У дзевятнаццаць дзён! (*Паўза*). Катлы? Комса-
мольскі кацёл гатоў. Працавалі дваццаць пяць дзён.
(*Паказваецца праца*). Так. Сёньня гідраўлічная проба.
Сёмага? Абавязкова. (*Вешае трубку*).

11. З перамогай, таварышы

Альховы (*каля катла*). Дзе-ж Скрыпка—наш ударнік?

Комсамалец (*да Альховы*). Глядзі, ужо 10 атмасфэр!

Кімаў (*моўчкі ходзіць*). Нешта-ж нейкае, што Скрыпкі
няма...

Скакун. Дзе-ж наша інжынэрыя?..

Альховы (*глядзіць уверх*). Дваццаць атмасфэр! (*ідуць
Віхура, Дубовік*).

Віхура (*з радасьцю*). Дваццаць!

Дубовік. З перамогай, таварышы! (*Уверсе зашыпела, усе
напружана глядзяць*).

Альховы (*зьверху*). Дробязь! Мономэтр ня прыгнаны...

Кімаў. Уся соль у трубах... Часам... Але-ж, пе павінна быць!.. (Паўза). Як для сябе рабілі...
Пуцёвы. Вядома,—самі сабе гаспадары.

12. Калі атмасфэра будзе сорак

Тэйлор (ходзіць па пакою, глядзіць на гадзіннік, хвалюецца). Чорт знае што такое... (Заглядае ў акно).
Гм... (Садзіцца, адчыняе чамадан). Самому... (Стук у дзверы). Уваходзьце!

Гніда. Выбачайце, затрымаўся...

Тэйлор (зусім ня слухаючы яго)... Вось табе. (Дае пакунак). Калі атмасфэра падымаецца да сарака... (Паказвае што трэба кінуць у топку).

Беразоўскі (выбігае). Што? Я, я... не дапушчу.

Тэйлор (да Гніды, рашуча). Зразумелі?

Гніда. Калі атмасфэра будзе сорак. (Пабег).

Беразоўскі (апрачаецца). Я, я... Ты звар'яцеў... Колькі сілы, энэргіі пакладзена...

Тэйлор (нэрвеўца). Усё ўверх тармашкамі... Разумееш, бацька, так, як і нашае жыццё...

Беразоўскі. Гэта немажліва... (Паўза). Гэта значыць, забіць бацьку, маці...

Тэйлор (заспакэйвае). Не, не, вы застанецеся... вам давяраюць. (Паўза). Вы добрасумленны... Ха-ха-ха!

Беразоўскі. Пусьці!

Тэйлор. Ня пушчу!

Беразоўскі (штурхнуў). Лайдак! (Хоча выходзіць).

Тэйлор. Захацеў крыві сына... (Рве кашулю). На, пі, усё адно канец...

Беразоўскі. Я, я... (Пабег).

Тэйлор (у дагонку). Крывапійца!.. Прадажная душонка!..

13. Будуць сьлёзы, ой, многа сьлёз

Пуцёвы. Чаго засумаваці?

Галасы.—Трыццаць восем!

— І ні адной сьлязінкі!

— Брава!

— Наша бярэ!

Віхура (глядзіць). А вось і трыццаць дзевяць! (Бяжыць Ніл Максымавіч; усе кінуліся яму насустрач).

Кімаў. Што з вамі?

Віхура. Вы хворы?

Беразоўскі (памкнуўся сказаць). Братцы...

Усе (напружана). Што здарылася?

Беразоўскі. Братцы... (Балюча). Не магу...

Галасы.—Трыццаць дзевяць!..

— І ні адной сьлязінкі!

Беразоўскі. Не... не магу... (Пайшоў, апусьціўшы галаву).

Будуць сьлёзы, ой, многа сьлёз... (Да Віхуры). Арцёме...

Віхура. Што з вамі, Ніл Максымавіч?

Беразоўскі (палядае). Калі будзе сорак...

Віхура (захваляваўся). То што будзе?

Беразоўскі (перарывае). Калі будзе сорак... (Бяжыць Вадзім).

Вадзім. Таварышы! Таварышы! Калі будзе сорак (палядаеў маномэтр) будзе выбух... (Трывога).

Галасы.—Лаві!

— Трымай!

— Дзяржы!

Вадзім і Скрыпка вядуць Гіду. Скрыпка увесь акрываўлены.

Скрыпка. Стой, гадзюка (вяжа рукі), цяпер амба табе, каюк, ядзяць-це мухі з камарамі. (Усе акружаюць).

Беразоўскі (кідаецца да Вадзіма). Сынку... (Усе напружана глядзяць).

Вадзім (адитурхнуў). Бацькі ў мяне няма... Не, бацька ёсьць. (Беразоўскі лезе да яго). Бацька мой—комсамол.

Беразоўскі (Да Віхуры). Арцёме, мілы чалавек, дарагуша...

Скрыпка. Каб ня ён (паказвае на Вадзіма, уледзеў на руцэ кроў, асоўваецца, дык... ввады. (Даюць ваду). Каб ня ён, дык мне амба, капут, ядзяць-це мухі...

Віхура. Сорак.

Кімаў (крычыць). З тысячы шасьцісот труб катла толькі адна засьлязілася.

Дубовік (з радасьцю). Толькі адна сьлязінка!..

14. Электрастанцыя падняла пары

Віхура (*вельмі рад*). Таварышы!—электрастанцыя падняла пары.

Паднімаецца наверх, за ім Дубовік, Кімаў, Верас,
Скрыпка, Пуцёвы і яшчэ некалькі старых рабочых,
усе радасныя.

Галасы (*знізу*).—Слава героям!
— Ордэн Леніна Віхуру!

Віхура (*усхвалёваны*). Таварышы! (*Усе напружана слушаюць*). Ды што казаць: сёньня наша сьвята, сьвята працы.

Электралампачкі (*паступова запальваюцца*). „Рэальнасьць нашае праграмы, гэта жывыя людзі, гэта мы з вамі, наша воля да працы, наша гатоўнасьць працаваць па-новаму, нашэ рашымасьць выканаць плян“.
(*Сталін*).

Уэльс (*бяжыць да Віхуры, усе раступаюцца*). Ваша ўзяла. Мы спасавала. Такіх тэмпы мы не відала. Вы гэрой!
(*Пауза*). Мы Расія ня знала, глупства рабіла...

Скрыпка (*з перавязаная рукою*). Мы казалы, што наша ўзяла, ядзяць-це мухі...

Уэльс. Мы з Джэкам паехала ў Англія, расказала рабочым, ваш энтузіязм будаўніцтва новы горад...

Вадзім. Вы паехала, а Джэк Тэйлор застанецца на нашых харчах... (*Усе здзіўлена глядзяць*).

Тэйлор. Мерзавец! (*Хоча страляць, але рэвольвэр аказваецца пустым*).

Вадзім. Ваша песьня прасьпявана... (*Да ўсіх*). Гэта не ангельскі інжынэр, а расейскі белагвардзеец, Сяргей Беразоўскі...

Хапаюць Сяргея, выводзяць.

Марына (*да Вадзіма*). Малайчына!

Віхура (уключае рубільнік). Табе, краіна, наш падарунак
(працяжны гудок, музыка). Героі будаўніцтва новага
гораду: Верас, Скрыпка... (Аглядае кругом). Ды ўсіх не
пералічыш... (У салю). Вунь яны, ударнікі, вынаходцы,
рацыяналізатары, героі вялікіх творчых дзён... (Паўза).
Будуй, пролетары!

Скрыпка (выбіяе наперад). Будуючы новыя гарады, вы-
хоўвай новага чалавека, ядзяць-це мухі... з камарамі.

Ліцьвіны—Менск.

20-ХІІ—31 г.

Праверана 1948 г.

З А С Л О Н А

3,000
+

3

ЦАНА 1 р. 30 коп. К

173

80000002888407

